اورتودوقسيا

آخلاقی و دینی رساله

مدیر مسئول : ملاتیوس لوقاکیس   محل اداره : فنار روم پطریقخانه‌سی

Ἔτος Β΄   30 Σεπτεμβρίου 1927   Τεῦχος 18ον

ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΗΘΙΚΟΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ
† Ο ΧΡΙΣΤΟΥΠΟΛΕΩΣ ΜΕΛΕΤΙΟΣ

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ
Καθηγητὴς Ἱ. Θεολογ. Σχολῆς Χάλκης

ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΗΣΑΪΟΥ

Ο ΜΕΣΣΙΑΣ ΚΑΙ Ο ΔΟΥΛΟΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ

Α΄.

Παρὰ τοῖς θεολογοῦσι καὶ μόνον ἀκουόμενον τὸ ὄνομα τοῦ προφήτου Ἡσαΐου ἀνακαλεῖ εἰς τὴν μνήμην σειρὰν ὅλην ζητημάτων. Ἐκ τούτων εἶναι καὶ ἡ ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις ὑποδεικνυομένη καὶ ὑποστηριζομένη διάκρισις πλειόνων Ἡσαϊῶν, τοῦ **πρώτου**, τοῦ καὶ ἀρχαιοτέρου, καὶ δύο ἄλλων, μεταγενεστέρων. Εἰς τούτους, πλὴν τινων ἄλλων κεφαλαίων τοῦ πρώτου μέρους, ἀναφέρεται καὶ ὁλόκληρον τὸ δεύτερον μέρος τῆς συλλογῆς, τὸ ἀποτελούμενον ἀπὸ τῶν τελευταίων 27 κεφαλαίων.

Ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτοῖς τούτοις γίνονται διακρίσεις, καὶ συνήθως διακρίνονται τρεῖς ἐννεάδες, τρία δηλ. τμήματα ἀνὰ 9 κεφάλαια ἕκαστον, ἡ ἐννεὰς ἡ πρώτη (40—48), ἡ ἐννεὰς ἡ δευτέρα (49—57) καὶ ἡ ἐννεὰς ἡ τρίτη (58—66). Ὑπάρχουσιν οἱ διαβλέποντες καὶ ἐν ταῖς διακρίσεσι ταύταις διαφορὰν προσώπων καὶ ὑποθέσεων, καὶ δὴ καὶ διαφορὰν πλείονος ἢ ἐλάσσονος ἀξίας. Οὐδὲν βεβαίως ἔχουσι καθ' ἑαυτὰς ἐπιλήψιμον τοιαῦται κρίσεις καὶ ἐκτιμήσεις, ἀρκεῖ μόνον νὰ εἶναι εὔστοχοι. Ἔκπαλαι εἶναι εὔχρηστος ἡ ἔξαρσις τῶν τοῦ Ἡσαΐου ἐν παραβολῇ πρὸς τὰ τῶν ἄλλων προφητῶν. Ἤδη παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις, καὶ τότε καὶ ὕστερον,

προέχουσαν εἶχε θέσιν ὁ Ἡσαΐας μεταξὺ τῶν προφητῶν, παρὰ δὲ τοῖς Χριστιανοῖς ἀπὸ πρώτης ἀρχῆς ἐτιμήθη καὶ ὡς **εὐαγγελιστὴς ἐν τοῖς προφήταις**, ὡς τοιοῦτος, παρ' ᾧ εὑρίσκονται συλλήβδην τὰ παρὰ τοῖς ἄλλοις κατὰ μέρη προλεγόμενα καὶ παραγγελλόμενα περὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ ὅστις ὄχι μόνον γενικῶς προκατήγγειλε τὰ κατὰ τὴν ἔλευσιν καὶ ἐνέργειαν αὐτοῦ, ἀλλ' εἰσῆλθε καὶ εἰς λεπτομερείας, καὶ πλὴν μὲν τῆς **κάτωθεν**, ἐξ ἀνθρώπων, καταγωγῆς αὐτοῦ, προανήγγειλε καὶ τὴν **ἄνωθεν**, ἀπ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, προέλευσιν αὐτοῦ, πλὴν δὲ τοῦ εἴδους τῆς προφητικῆς αὐτοῦ ἐνεργείας καὶ τῶν εὐεργετημάτων τῆς δημοσίας αὐτοῦ δράσεως, καὶ τὰς κακώσεις αὐτοῦ, καὶ τὰ πάθη αὐτοῦ καὶ τὴν τοῦ ἀθῴου θύματος θανάτωσιν ὑπὲρ ἀλλοτρίων ἁμαρτιῶν, οὐχ ἧττον δὲ καὶ τὰ ἔνδοξα ἐπακολουθήματα ὧν τε ἔπραξε καὶ ὧν ἔπαθε, τὴν ἀντεισαγωγὴν μὲν τῆς νέας διαθήκης ἀντὶ τῆς παλαιωθείσης, τὴν σύστασιν δὲ νέας Ἐκκλησίας καθολικωτέρου χαρακτῆρος, τὴν ἀπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν συγκροτουμένην καὶ πρὸς τελειότερα ἀφορῶσαν, καὶ ταῦτα πάντα ὄχι ὡς ἐὰν ἦτο ἁπλοῦς τις προφήτης, προαγγέλλων τὰ ἐσόμενα, ἀλλ' ἐνίοτε καὶ ὡς ἱστοριογράφος τῶν ἤδη γεγενημένων, ὡς ἄλλος εὐαγγελιστής. Λείπουσι βεβαίως ἀκριβεῖς χρονολογικοὶ προσδιορισμοί, καὶ ἴσως τὰ ἐν ἀπωτέρῳ μέλλοντι γενόμενα λογίζονται ὡς ἐγγύτερον καὶ προσεχέστερον ἐσόμενα. Ἐκφέρονται ἐπίσης ὄχι ἐν συνεχεῖ τινι ἱστορικῇ ἀκολουθίᾳ, ἀλλ' ὡς σποράδην, ἐν λόγοις προφητικοῖς κατὰ διαφόρους χρόνους καὶ ἐκ διαφόρων ἀφορμῶν καὶ περιστάσεων ἐξενεχθεῖσι. Τοῦτο ὅμως δὲν σημαίνει ὅτι στεροῦνται πάσης οἱασδήποτε συνοχῆς ἢ ὅτι ρίπτονται τὰ πάντα εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχεν. Ἥκιστα τοῦτο. Τά τε ἤδη γεγενημένα καὶ τὰ ἐφεξῆς ἐσόμενα εἶναι ὡς τόσα μέρη καὶ μέλη συστατικὰ τῶν τοῦ Θεοῦ βουλῶν καὶ κριμάτων, καὶ ὡς τοιαῦτα ἔχουσι τὸν ἴδιον εἱρμὸν καὶ τὴν ἰδίαν ὑφήν, διαβλέπει δὲ ὁ προφήτης τοὺς μίτους καὶ τὰ νήματα αὐτῆς ἐν τῇ ἱστορίᾳ καὶ ἐν ταῖς ἱστορικαῖς περιπετείαις τοῦ ἰδίου ἑαυτοῦ λαοῦ, ὥς τις φυσιοδίφης τῆς ἠθικῆς διατάξεως τῶν τοῦ κόσμου.

Καὶ κατὰ τὸν Ἡσαΐαν ὁ λαὸς αὐτοῦ εἶναι λαὸς τοῦ Θεοῦ περιούσιος, λαός, ὃν ἐξελέξατο ὁ Κύριος παρὰ πάντα τὰ ἔθνη ὡς ὄργανον τῶν ἑαυτοῦ βουλῶν περὶ τῆς τῶν ἀνθρώπων ἐπαναγωγῆς εἰς τὴν ἀληθῆ λατρείαν τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς τὸν κατὰ Θεὸν βίον, ἐξέλεξε δὲ αὐτὸν καὶ ἠξίωσε τῆς ἰδιαιτέρας αὐτοῦ προνοίας καὶ προστασίας, ὄχι διότι αὐτὸς ἀφ' ἑαυτοῦ ἦτο ἄξιος τοιαύτης προτιμήσεως, ἀλλὰ κατὰ χάριν, μάλιστα μὲν ἐξ ἰδίας ἑαυτοῦ ἀγαθότητος καὶ εὐδοκίας, ἔπειτα δὲ καὶ διὰ τὴν πίστιν τῶν προπατόρων αὐτοῦ, Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ ἀγάπη δὲν αἴρει οὐδὲ ματαιοῖ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, διὰ τοῦτο ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαός, καὶ ἀπολαύων τῆς ἰδιαιτέρας τοῦ Θεοῦ

ἀγάπης, δὲν ἐκφεύγει τὰ πλήγματα τῆς δικαίας αὐτοῦ ὀργῆς, ὁσάκις γίνεται ἐπιλήσμων τῶν παντοίων πρὸς αὐτὸν εὐεργεσιῶν τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ, καὶ εἴτε τρέχει ὀπίσω θεῶν ἀλλοτρίων καὶ εἰδωλολατρεῖ, εἴτε ἐξωτερικῶς προσκείμενος τῇ λατρείᾳ τοῦ ἰδίου Θεοῦ, ἐσωτερικῶς, κατὰ τὸν βίον αὐτοῦ τὸν ἠθικόν, πᾶν ἄλλο φαίνεται ἢ λαὸς τοῦ ἁγίου καὶ δικαίου Θεοῦ. Ἐντεῦθεν αἱ συχναὶ μεταπτώσεις καὶ περιπέτειαι τῆς τύχης αὐτοῦ, αἱ σκληραὶ δοκιμασίαι, ἃς ἑκάστοτε ὑφίσταται διὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ, καὶ σῴζεται μὲν ἡ ρίζα καὶ ὁ κορμὸς ὥς τι ἱερὸν καὶ ἅγιον, οἱ κλάδοι ὅμως συχνὰ ἀποκόπτονται καὶ εἰς καῦσιν παραδίδονται. Οὕτως ἐπ᾽ αὐτῶν ἤδη τῶν ἡμερῶν τοῦ προφήτου ὁλόκληρον τμῆμα τοῦ λαοῦ, τὸ βασίλειον τοῦ Ἰσραὴλ ἢ Ἐφραίμ, ἔλαβεν ἐπὶ τέλους τὰ ἐπίχειρα τῶν πολλῶν ἀσεβημάτων αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ, καταλυθὲν ὑπὸ τῶν Ἀσσυρίων. Ὑπελείπετο μὲν ἔτι τὸ ἕτερον τμῆμα, τὸ βασίλειον τοῦ Ἰούδα, ἀλλὰ δι᾽ ὁμοίας αἰτίας ἀνέμενε καὶ τοῦτο ὅμοιος κίνδυνος, οὐχ ἧττον φοβερός, ἀλλαχόθεν, ἀπὸ τῶν Χαλδαίων ἢ Βαβυλωνίων, καὶ τὸν κίνδυνον τοῦτον προϊδὼν ὁ προφήτης τέσσαρας ὅλας γενεὰς πρότερον, προεκήρυξεν ἐπανειλημμένως. Καὶ ταύτην ὅμως τὴν καταστροφὴν δὲν ἐθεώρει ὡς τελικήν. Θὰ ἐπέζη πάλιν ἡ ρίζα ἡ ἁγία, καὶ μετὰ τὰ ἔτη τῆς δοκιμασίας ἀπὸ τῶν νέων κλάδων πάλιν θὰ ἀνεσχηματίζετο νέος λαός, νέα κοινότης, ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ, ἐν αὐτῷ τῷ κέντρῳ τῆς παλαιᾶς πατρίδος, ἐν Σιὼν καὶ Ἱερουσαλήμ, ὡς εἶχε δηλωθῆ αὐτῷ ἀπὸ πρώτης ἀρχῆς, ἀπ᾽ αὐτῆς τῆς κλήσεως αὐτοῦ εἰς τὸ ὑπούργημα τὸ προφητικόν (6, 11—13).

Αὕτη ἀκριβῶς ἡ ἀναβλάστησις καὶ ἀναβίωσις, ἡ ἀπὸ τῆς πανωλεθρίας ἀνάδυσις καὶ εἰς νέαν κοινότητα ἀποκατάστασις μεθ᾽ ὅλων τῶν περιπετειῶν αὐτῆς καὶ χρηστῶν ἐλπίδων περὶ λαμπροτέρου μέλλοντος ἀποτελεῖ τὴν κυρίαν ὑπόθεσιν ὁλοκλήρου τοῦ δευτέρου μέρους τῆς συλλογῆς τῶν κεφαλαίων 40—66, ἐν τούτῳ δὲ ἀκριβῶς τῷ μέρει περιέχονται αἱ περισσότεραι καὶ θαυμασιώτεραι τῶν περὶ τοῦ μέλλοντος σωτῆρος προφητειῶν τοῦ Ἡσαΐου, καὶ δὴ ἐν ἀντιδιαστολῇ πρὸς τὰς ἐν τῷ πρώτῳ μέρει περιεχομένας καὶ ἐξαιρέτως εἰς τὸ **βασιλικὸν** αὐτοῦ ἀξίωμα ἀφορώσας (πρβλ. ἰδίᾳ 11, 1 κ. ἑξ.), περιέχονται ἐν τῷ δευτέρῳ μέρει αἱ ἀφορῶσαι εἰς πνευματικώτερα αὐτοῦ ὑπουργήματα, τὸ τοῦ **προφήτου** ἢ **διδασκάλου,** καὶ τὸ τοῦ **ἱερέως** ἢ **ἀρχιερέως,** ἀμφότερα δηλούμενα διὰ νέου τινὸς καὶ χαρακτηριστικωτάτου ὀνόματος, τοῦ **παιδὸς** ἢ **δούλου** τοῦ Κυρίου, **ἔβεδ Ἰεχωβᾶ,** ὡς τοῦ **κατ᾽ ἐξοχὴν θεράποντος** αὐτοῦ καὶ **λειτουργοῦ,** ὡς τοιούτου **προφήτου** καὶ τοιούτου **ἀρχιερέως,** ὅστις τὸ μὲν δι᾽ ὅσων θὰ διδάσκῃ, τὸ δὲ δι᾽ ὧν, **ἀθῷος αὐτὸς καὶ ἁγνός,** θὰ πάθῃ ἐπὶ ἐξιλεώσει ἀλλοτρίων ἁμαρτιῶν, θὰ ἐγκαινίσῃ

νέαν πολλῷ τελειοτέραν καὶ πνευματικωτέραν διαθήκην τοῦ Θεοῦ μετὰ τῶν ἀνθρώπων, θὰ προσκαλέσῃ δὲ πρὸς αὐτὴν καὶ θὰ προσελκύσῃ ὄχι μόνον τοὺς ἐκ τοῦ Ἰσραήλ, ὅπου καὶ ἂν εὑρίσκωνται διεσπαρμένοι, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐξ Ἐθνῶν, ἐγγύς τε καὶ μακράν, θὰ προσέλθωσι δὲ πανταχόθεν εἰς τὴν νέαν Σιὼν καὶ τὴν νέαν Ἱερουσαλήμ, ὡς εἰς προσκύνημα καὶ χρηστήριον (πρβλ. 42, 1—9. 49, 1—56, 8).

Τὸ θεόθεν παρασκευαζόμενον καὶ διενεργούμενον τοῦτο ἔργον τῆς ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἀνορθώσεως τῶν πεπτωκότων καὶ ἀνακαινίσεως τῶν γεγηρακότων θὰ ἀπαιτήσῃ βεβαίως καὶ παρὰ τῶν ἀνθρώπων ἔργα ἀντίστοιχα καὶ ἀνάλογα, καὶ πρώτιστα πάντων **μετάνοιαν,** μεταβολὴν φρονημάτων καὶ διαθέσεων καὶ ἐνεργειῶν ἐπὶ τὸ κρεῖττον καὶ θεοφιλέστερον, αὐτὴν ἐκείνην τὴν μεταβολὴν καὶ μεταστροφὴν τοῦ ἔσω ἀνθρώπου, ἥτις ὕστερον, ἐν τῷ πληρώματι τοῦ χρόνου, ἐπ᾿ αὐτῷ τῷ οὐδῷ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἐκηρύχθη ὑπό τε τοῦ βαπτιστοῦ Ἰωάννου καὶ τοῦ Κυρίου αὐτοῦ ὡς τὸ πρῶτον στοιχεῖον τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος· τὸ «μετανοεῖτε, ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν».

Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ποικιλοτρόπως ἐκφέρονται καὶ ἀναπτύσσονται καὶ ἐν τῇ τρίτῃ μὲν ἐννεάδι (κεφ. 58 κ. ἑξ.), μάλιστα δὲ ἐν τῇ δευτέρᾳ (49—57), ἐν ᾧ ἡ πρώτη (40—48) πρωτίστως διατρίβει περὶ τὴν **ἀπελευθέρωσιν ἀπὸ τῆς Βαβυλωνίου αἰχμαλωσίας,** καὶ ταύτης ἐνιαχοῦ ὑποτιθεμένης ὡς ἤδη συντελεσθείσης καὶ ὄχι ὡς μελλούσης. Τοῦτο οὐδὲν ἔχει τὸ ἀκατανόητον, ἐὰν ἐξετασθῇ **κατὰ τὸν τῆς προφητείας λόγον,** καθ᾿ ὃν τὰ ἀφεύκτως ἐσόμενα παρίστανται πλειστάκις παρὰ τοῖς προφήταις ὡς ἤδη γεγενημένα (Perfectum propheticum). Αὐτὸ ὅμως τοῦτο χρησιμεύει ὡς τὸ πρῶτον καὶ κυριώτατον ἐπιχείρημα εἰς ὅσους ἐκ τῶν νεωτέρων κριτικῶν διαμφισβητοῦσι τὴν γνησιότητα τῶν μερῶν τούτων καὶ ἀποδίδουσιν αὐτὰ εἰς ἄλλον ἢ εἰς ἄλλους προφήτας, ἀκμάσαντας πολὺ μετὰ τὴν ἐπελθοῦσαν καταστροφήν. Ὡς ἄλλο ἐπιχείρημα κατὰ τῆς γνησιότητος τῶν μερῶν τούτων χρησιμεύει εἰς πολλοὺς καὶ ἡ παραλλάσσουσά πως ἐν ἀμφοτέροις τοῖς μέρεσι παράστασις τοῦ προσδοκωμένου Μεσσίου ἢ Σωτῆρος, ἐν μὲν τῷ πρώτῳ μέρει παρισταμένου ὡς κραταιοῦ καὶ ἰδεώδους βασιλέως, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ μέρει ἐμφανιζομένου ὡς **δούλου τοῦ Θεοῦ,** ὡς ἁπλοῦ προφήτου, καὶ τούτου ταπεινοῦ ἐν ἀρχῇ, ἀθορύβως ἐπιτελοῦντος τὸ ἴδιον ἔργον, καὶ δὴ καὶ ἀναλαμβάνοντος ἐφ᾿ ἑαυτὸν τὰ παραπτώματα τῶν ἄλλων καὶ πάσχοντος ὑπὲρ τῶν ἄλλων ἐπὶ ἐξιλεώσει ἁμαρτημάτων ἀλλοτρίων, καὶ μόνον οὕτω, μετὰ τὰς κακώσεις καὶ τὰ πάθη ἀνυψουμένου ἀπὸ τῆς ταπεινώσεως καὶ ἀνερχομένου εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς δόξης (κεφ. 52, 13—53, 12).

B'.

Εἶναι πράγματι ἀσυμβίβαστοι αἱ δύο αὗται ἔννοιαι, ἡ τοῦ ἀρχῆθεν ἀναφαινομένου ὡς κραταιοῦ καὶ ἐνδόξου **βασιλέως** τοῦ Ἰσραήλ, καὶ ἡ τοῦ **προφήτου** τοῦ ταπεινοῦ ἐν ἀρχῇ, καὶ μόνον ὕστερον δοξαζομένου, μεθ' ὅσα ἀναιτίως ἔπαθε καὶ ἐκακώθη διὰ ξένα ἁμαρτήματα, ἐπὶ ἐξιλεώσει ἀλλοτρίων παραπτωμάτων; Πρόκειται πράγματι περὶ διαφόρων, οὐ μόνον ἀντιλήψεων καὶ προσώπων, καὶ ἄλλος μὲν εἶναι ὁ ὡς κραταιὸς βασιλεὺς προσδοκώμενος καὶ ἐμφανισθησόμενος **Μεσσίας**, ἄλλος δὲ ὁ **δοῦλος τοῦ Κυρίου**, ὁ τὸ πρῶτον ἐμφανιζόμενος ἐν μορφῇ καὶ διακονίᾳ ἁπλοῦ προφήτου καὶ ταπεινοῦ διδασκάλου, καὶ ἔπειτα διὰ θλίψεων καὶ παθημάτων βαρυτάτων, καὶ τούτων δωρεὰν καὶ ἐν πάσῃ πρᾳότητι καὶ καρτερίᾳ φερομένων, ἀνυψούμενος καὶ δοξαζόμενος; Τὸ τελευταῖον τοῦτο, ἡ διάκρισις τοῦ Μεσσίου ἀπὸ τοῦ δούλου τοῦ Κυρίου, ἦτο ἔκπαλαι, παρ' ὀλίγας ἐξαιρέσεις, ἡ κρατοῦσα γνώμη τῶν ἐξ Ἰουδαίων ἑρμηνευτῶν τοῦ Ἡσαΐου, ὑπὸ τὸν **δοῦλον τοῦ Κυρίου** ἐννοούντων αὐτὸν τὸν Ἰσραήλ, αὐτὸν τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαόν, ὡς ἓν ὅλον θεωρούμενον, ὡς παθόντα μὲν καὶ κακωθέντα πολλαχῶς καὶ ἄλλοτε καὶ ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ αὐτοῦ καὶ διασπορᾷ τῇ ἐν Βαβυλῶνι, ὡς τιμηθησόμενον δὲ καὶ δοξασθησόμενον ὕστερον δι' ὧν θὰ συντελέσῃ πρὸς φωτισμὸν καὶ χειραγωγίαν τῶν ἄλλων λαῶν εἰς τὴν λατρείαν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ. Τῇ γνώμῃ ταύτῃ ἠκολούθησαν καί τινες τῶν χριστιανῶν ἑρμηνευτῶν ἐκ τῶν νεωτέρων. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἡ φράσις **δοῦλος τοῦ Κυρίου**, ὑπάρχουσα γενικὸς χαρακτηρισμὸς παντὸς πιστοῦ καὶ ἀφιερωμένου τῷ Κυρίῳ, παντὸς εὑρισκομένου ἐν οἱᾳδήποτε διακονίᾳ καὶ ὑπηρεσίᾳ αὐτοῦ, ἢ ἁπλῶς χρησιμεύοντος ὡς ὀργάνου οἱουδήποτε κρίματος αὐτοῦ, πολλάκις καὶ ἐν αὐτῷ ἔτι τῷ δευτέρῳ μέρει τοῦ Ἡσαΐου (41, 8. 42, 19. 43, 10. 44, 1. 21. 45, 4. 48, 20. 49, 3. 5. 6.) εὐχρηστεῖ καὶ ἐπὶ τοῦ Ἰσραήλ, ὡς λαοῦ κατ' ἀρχὴν ἀφιερωμένου τῇ λατρείᾳ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ χρησιμεύοντος αὐτῷ ὡς ὀργάνου πρὸς ἐπιτέλεσιν τῶν αἰωνίων αὐτοῦ βουλῶν. Ἀλλ' εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑποτεθῇ ὅτι ὁ λαὸς οὗτος παρίσταται ὑπὸ τοῦ προφήτου **ὡς δωρεὰν καὶ ἀναιτίως παθὼν** ὅσα ἔπαθε, πρὸς ἐξιλέωσιν ὄχι ἰδίων, ἀλλὰ ξένων ἁμαρτημάτων. Τοιαύτη ὑπόθεσις εὑρίσκεται εἰς πλήρη ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ἱστορίαν τοῦ λαοῦ τούτου, πρὸς ὅ,τι ἀνέκαθεν καὶ οἱ προφῆται πάντες καὶ αὐτὸς ὁ Ἡσαΐας διαμαρτύρονται περὶ τοῦ ἐναντίου, περὶ τοῦ **ἐνδίκου** ὅσων ὑφίσταται δοκιμασιῶν καὶ θλίψεων. Ἄλλως τε καὶ ἐν αὐτῷ τούτῳ τῷ χωρίῳ (53, 4—12) ὁ προφήτης ὡς ἀπὸ μέρους τοῦ λαοῦ ἐξομολογούμενος λέγει ὅτι ὁ δοῦλος ἐκεῖνος πάσχει ὄχι διὰ τὰ ἴδια ἑαυτοῦ ἁμαρτήματα, ἀλλὰ διὰ τὰ ἀνομήματα **αὐτοῦ τοῦ λαοῦ.** Διὰ τοῦτο προέτειναν ἄλλοι νὰ νοηθῇ ὑπὸ τὸν ἐν λόγῳ **δοῦλον τοῦ Κυ-**

ρίου ἡ ἁγνοτέρα καὶ θεοσεβεστέρα μερὶς τοῦ Ἰσραήλ, καὶ δὴ **οἱ προφῆται ὡς ἓν ὅλον λαμβανόμενοι**, θεωρούμενοι ὡς ἀποτελοῦντες ἕν τι **ἠθικὸν πρόσωπον**. Ἀπό γε τῆς κλήσεως καὶ ἀποστολῆς αὐτῶν βεβαίως καὶ οἱ προφῆται καὶ εἶναι καὶ λέγονται **δοῦλοι τοῦ Κυρίου** (Ἀμ. 3, 7. Ἱερ. 7, 25. 25, 4. 26, 5. 29, 19. 35, 15), οὕτω δὲ φαίνεται καὶ ἐν 50, 10 τοῦ δευτέρου μέρους τοῦ Ἡσαΐου. Ἐπίσης εἶναι γνωστὸν ὅτι κατὰ καιροὺς ὑπέστησαν ἔνιοι τῶν προφητῶν διωγμοὺς καὶ κακώσεις παρὰ τῶν ἀρχόντων τοῦ ἰδίου ἑαυτῶν λαοῦ. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ ἐν 42, 1 καὶ ἑξ. 49, 1 κ. ἑξ. 50, 4 κ. ἑξ· 52, 13—53, 12 περιγραφὴ καὶ παράστασις τοῦ **δούλου τοῦ Κυρίου** εἶναι ἥκιστα εὐνοϊκὴ πρὸς τὴν **περιληπτικὴν** ἐκδοχὴν τῆς φράσεως, προέκριναν ἄλλοι τὴν ἀποδοχὴν **ἑνός τινος ὡρισμένου προσώπου**, εἴτε **βασιλέως** ἐκ τῶν τοῦ Ἰούδα, Ἐζεκιήλ, Ἰωσίου, Ἰωάχαζ, Ἰεχονίου ἢ καὶ ξένου, τοῦ Κύρου!!!, εἴτε καὶ **προφήτου, Ἡσαΐου** ἢ **Ἱερεμίου** ἢ **καὶ αὐτοῦ τοῦ ὑποτιθεμένου συγγραφέως** τοῦ μέρους τούτου. Πλὴν προσκρούει καὶ ἡ ἐκδοχὴ αὕτη εἰς ἄλλας τε δυκολίας πολλὰς καὶ ταύτην, ὅτι ἐν 42, 1—7 περιγράφεται ὁ δοῦλος οὗτος τοῦ Κυρίου ὡς **ἔξων μεγάλην ἐν τῷ μέλλοντι ἀποστολήν**, πρᾶγμα μὴ δυνάμενον νὰ ἀποδοθῇ εἰς οἱονδήποτε προφήτην μήτε ἐκ τῶν προγενεστέρων μήτε ἐκ τῶν συγχρόνων, καὶ οὕτως ὡς μόνη ὀρθὴ ἐκδοχὴ ὑπολείπεται ἡ ἀρχαία συνταύτισις αὐτοῦ πρὸς τὸν **Μεσσίαν**, οἵαν, πλὴν τῶν **Χριστιανῶν** (προβλ. Ματθ. 12, 18 κ. ἑξ. πρὸς Ἡσ. 41, 1 κ. ἑξ.—Πραξ. 8, 32—33 πρὸς Ἡσ. 53, 7—8. — Πραξ. 13, 47 πρὸς Ἡσ. 49, 6. 2 Κορ. 5, 2 πρὸς Ἡσ. 49, 8) προέκριναν καὶ ὀλίγοι τινὲς Ἰουδαῖοι ἑρμηνευταί, καὶ αὐτὸ τὸ Ταργούμ, ἐν μέρει δὲ καὶ αἱ Χαλδαϊκαὶ παραφράσεις.

Ἀλλὰ πῶς συμβιβάζονται πρὸς ἀλλήλους ὁ Μεσσίας οὗτος τοῦ δευτέρου μέρους τοῦ Ἡσαΐου, ὁ Μεσσίας ὁ ἐμφανιζόμενος μὲν ἐν τάξει **προφήτου** ἢ διδασκάλου ταπεινοῦ, πάσχων δὲ ἀδίκως διὰ ξένα ἁμαρτήματα, πρὸς ἐξιλέωσιν αὐτῶν, καὶ μόνον οὕτω, μετὰ τὰ πάθη ἀνυψούμενος εἰς δόξαν καὶ μεγαλειότητα, καὶ ὁ Μεσσίας τοῦ πρώτου μέρους τῆς συλλογῆς, ὁ προσδοκώμενος ἐν εἴδει κραταιοῦ καὶ ἐνδόξου βασιλέως καὶ ἐπὶ τὸν θρόνον Δαυῒδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καθεσθησόμενος; Πρόκειται περὶ πραγμάτων ἀσυμβιβάστων; Ἐν πρώτοις αἱ ἔννοιαι **βασιλεὺς** καὶ **προφήτης** καὶ **ἱερεὺς** δὲν ἀποκλείουσιν ἀλλήλας, δοῦλοι δὲ τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι μόνον οἱ προφῆται καὶ οἱ ἱερεῖς, ἀλλὰ καὶ οἱ ἡγεμόνες καὶ οἱ βασιλεῖς (Ἰησ. Ν. 24, 29. Κριτ. 2, 5. Ψαλ. 18, 1. 36, 1. 89. 4. 21), ὡς τοιοῦτοι δὲ δύνανται καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ νὰ ἀξιῶνται τῆς ἄνωθεν χάριτος, τοῦ ἄνωθεν φωτισμοῦ καὶ τῆς ἄνωθεν ἐνισχύσεως καὶ προστασίας καὶ χειραγωγίας, καὶ ἱερεὺς μὲν ὤν τις καὶ προφήτης νὰ ὑπάρχῃ συγχρόνως καὶ βασιλεύς, βασιλεὺς δὲ ὢν νὰ ὑπάρχῃ συγχρόνως καὶ ἱερεὺς καὶ προφήτης. Ἔπειτα

δὲ καὶ ὁ Μεσσίας ἢ **Ἐμμανουὴλ** τοῦ πρώτου μέρους δὲν παρίσταται ὡς ἀπὸ πρώτης ἀρχῆς γεγεννημένος ἐν πορφύρᾳ καὶ τεθραμμένος ἐν πορφύρᾳ, ἀλλ' ἀμφοτέρως ἔχει, **τὸ κατ' ἄνθρωπον,** ἄσημον καὶ ταπεινὴν τὴν ἀρχήν, ὡς ἦτο καὶ ὁ Δαυῒδ τὸ πρῶτον (Ἡσ. 7, 14—15· πρβλ. καὶ Μιχ. 5, 1. Ζαχ. 9, 9). Ὥστε τὸ συμβιβασμοῦ χρῇζον εἶναι **τὸ πρότερον** καὶ **τὸ ὕστερον,** ἂν δηλ. πρῶτον ἐνεφανίσθη ὁ Μεσσίας ὡς βασιλεὺς καὶ ἔπειτα ὡς προφήτης καὶ ἱερεύς, ἢ τοὐναντίον πρῶτον ὡς προφήτης καὶ ἱερεὺς καὶ ἔπειτα ὡς βασιλεύς. Ἀλλὰ καὶ ἡ διαφορὰ αὕτη εἶναι **σχετικὴ** καὶ διαλύεται εἰς τὸ μηδέν, ἅμα τεθῇ τὸ ζήτημα καὶ ἄλλως, ἅμα ὑποτεθῇ παραλλήλως καὶ **τὸ μὲν καὶ τὸ δέ,** ὅτι δηλ. εἶχε μὲν ἀπ' ἀρχῆς καὶ ἐν ταὐτῷ τὴν ἰδιότητα καὶ **βασιλέως** καὶ **προφήτου** καὶ ἐξήσκει ἐκ παραλλήλου καὶ τὸ ἓν ὑπούργημα καὶ τὸ ἕτερον, ἀλλ' ὅτι ἡ ἔξαρσις νῦν μὲν τοῦ ἑνὸς νῦν δὲ τοῦ ἑτέρου γίνεται ἀπὸ τῶν περιστάσεων, ὅτι ὁ ἐν τῷ πρώτῳ μέρει ὡς βασιλεὺς σοφὸς καὶ δίκαιος καὶ κραταιὸς ἐξαιρόμενος, ὁ αὐτὸς ἐν τῷ δευτέρῳ μέρει ἐξαίρεται ὡς ἰδεώδης προφήτης, καὶ δὴ καὶ ὡς πάσχων ὑπὲρ τῶν ἄλλων παρίσταται μάλιστα ὡς ἔχων ἤδη καὶ μεγαλεῖόν τι, πρὸ τῆς ἀνυψώσεως αὐτοῦ εἰς τὴν ἄλλην αὐτοῦ δόξαν καὶ μεγαλειότητα (Ἡσ. 52, 15. 53, 12). Ἐπειδὴ λοιπὸν δὲν πρόκειται περὶ πραγμάτων καὶ ἰδιωμάτων ἀσυμβιβάστων καὶ ἀποκλειόντων ἄλληλα, κάλλιστα δύναται νὰ νοηθῇ ὡς γράψας ὁ αὐτὸς προφήτης καὶ τὰ μὲν καὶ τὰ δὲ περὶ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου, ἐὰν μάλιστα ὑποτεθῇ ὅτι παρενέπεσέ τις χρόνος ἐν τῷ μεταξὺ καὶ ὅτι ἕνεκα τῶν ἐν τῷ μεταξὺ ἐπελθουσῶν μεταβολῶν ἔκρινεν ἐπάναγκες ὁ προφήτης νὰ ἐξάρῃ τὰ μὲν παρὰ τὰ δέ, καὶ νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν μᾶλλον εἰς τὴν ἐσωτερικήν, τὴν πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν ἰσχύν, παρὰ τὴν ἐξωτερικήν, τὴν κοσμικώτερον χαρακτῆρα ἔχουσαν, καὶ τοῦτο ὄχι νῦν τὸ πρῶτον περὶ αὐτῆς σκεπτόμενος, ἀλλ' ἐπαναλαμβάνων πράγματα καὶ ἐν τῷ πρώτῳ μέρει προκηρυχθέντα (2, 1 κ. ἑξ. 4, 2 κ. ἑξ.). Τὸ ζήτημα τοῦτο τῆς σχέσεως τοῦ ὡς βασιλέως κραταιοῦ νοουμένου Μεσσίου τοῦ πρώτου μέρους πρὸς τὰ ἐν τῷ δευτέρῳ μέρει ἀναπτυσσόμενα περὶ τοῦ **παιδὸς** ἢ **δούλου τοῦ Κυρίου** ὡς τινος προφήτου ταπεινοῦ καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων πάσχοντος καὶ οὕτως ἀνερχομένου εἰς τὴν ἀκατάλυτον αὐτοῦ τιμὴν καὶ δόξαν, ἔχει κατ' ἐμὲ ἀναλογίαν τινὰ πρὸς ὅσα ἐν τῇ πρὸς Φιλιππησίους ἐπιστολῇ λέγει ὁ Ἀπόστολος περὶ τοῦ Κυρίου ὅτι «ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο »τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δούλου λαβών...... καὶ »σχήματι εὑρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος ἐταπείνωσεν ἑαυτόν, γενόμενος ὑπήκοος »μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ. Διὸ καὶ ὁ Θεὸς ὑπερύψωσεν αὐ»τόν» κτλ. (2, 6—11).

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΥΖΙΚΟΥ ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΥ

ΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΤΗΣ Α΄ ΕΝ ΝΙΚΑΙΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ 17ου τεύχους)

Ζ΄.

ΟΙ ΕΓΚΡΙΤΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΤΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

Παρεθήκαμεν τὸν κατάλογον τῶν Πατέρων τῆς Α΄ ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Τίνες ἐξ αὐτῶν διέπρεψαν κατὰ τὴν σοφίαν καὶ ἐν γένει τὴν προσωπικότητα αὐτῶν; Τοιοῦτοι κατὰ τὰς ἱστορικὰς πηγὰς ἐγένοντο:

Ὁ Ἀλεξανδρείας Ἀλέξανδρος μετὰ τοῦ ἀρχιδιακόνου αὐτοῦ Ἀθανασίου, τοῦ ἀπὸ τοῦ ἐπιόντος ἔτους γενομένου διαδόχου αὐτοῦ.

Ὁ Ἀντιοχείας Εὐστάθιος. Ὁ Ἱεροσολύμων Μακάριος. Ὁ πρεσβύτερος Ἀλέξανδρος, τὸν τόπον ἐπέχων τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Μητροφάνους, ὃν καὶ διεδέξατο, μετὰ τοῦ νοταρίου αὐτοῦ Παύλου, γενομένου καὶ τούτου ἀκολούθως Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως.

Ὁ Νισίβης Ἰάκωβος. — Ὁ Σαρδικῆς Πρωτογένης. — Ὁ Κορδούης Ὅσιος. [1])— Ὁ Καισαρείας Λεόντιος.— Ὁ Τυάνων Εὐψύχιος. — Ὁ Νεοκαισαρείας Παῦλος.— Ὁ Ἀγκύρας Μάρκελλος.— Ὁ Μύρων Νικόλαος. — Ὁ Τριμυθοῦντος Σπυρίδων. [2]) — Ὁ Ἐπιφανείας Ἀμφίων.— Ὁ Αἰγυποδιάδος Παφνούτιος. — Ὁ Ἡρακλεουπόλεως Ποτάμων.— Ὁ Γαγγρῶν Ὑπάτιος.— Ὁ Ἀρμενίας Ἀριστάγης.— Ὁ Μαξιμιανουπόλεως Μάξιμος.

Κορυφαῖος δὲ τῆς Ἀρειανῆς κακοδοξίας ἐγένετο ὁ Νικομηδείας Εὐσέβιος περὶ οὗ γράφει ὁ Θεοδώρητος «ὃς (ὁ Ἀρειανισμὸς) τὴν μὲν ἀρχὴν εἰλήφει διὰ τῆς Ἀρείου τοῦ Ἀλεξανδρέως ἀπονοίας, ἰσχυροποίητο δὲ παραχρῆμα, διὰ τῆς Εὐσεβίου τε ἀτόπου καὶ ὀλεθρίας σπουδῆς» (Ἐκκλ. Ἱστ.). Ἐπίκουροι δὲ τοῦ Εὐσεβίου ἦσαν ὁ Νικαίας Θέογνις, ὁ Χαλκηδόνος Μάρις, ὁ Μαρμαρικῆς Θεωνᾶς, ὁ Πτολεμαΐδος Σεκοῦνδος

1) Ὁ Κορδούης ἀτελῶς γινώσκων τὴν Ἑλληνικὴν διελέγετο διὰ διερμηνέως.

2) Ἐκκλησ. Ἱστ.

καί, ὑπούλως, ὁ Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης Εὐσέβιος, καίπερ ὑπογράψας οὗτος τὸν Ὅρον τῆς πίστεως. [1]

Οἱ ἀπολειφθέντες τῆς Συνόδου ἐπίσκοποι.

Οἱ τριακόσιοι δέκα καὶ ὀκτὼ Ἐπίσκοποι τῆς Α΄ ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου δὲν ἦσαν οἱ μόνοι Ἐπίσκοποι τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας. Ἦσαν «ὅσοι τῆς ὁδοιπορίας τὸν κόπον ἐνεγκεῖν ἠδυνήθησαν» κατὰ τὸν Θεοδώρητον. Διὸ καὶ ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ὡς πρώτιστον μέλημα αὐτῆς ἔθετο τὴν κοινοποίησιν τῶν Ὅρων καὶ ἀποφάσεων αὐτῆς δι᾽ ἐπισήμου μὲν ἐπιστολῆς αὐτῆς τῇ πρωτίστῃ τῶν ἐνδιαφερομένων Ἐκκλησιῶν, τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἀλεξανδρείας, δι᾽ ἕνδεκα δὲ ἐπιλέκτων Συνοδικῶν αὐτῆς μελῶν ὡς Συνοδικῶν Ἐξάρχων ταῖς λοιπαῖς χριστιανικαῖς Ἐκκλησίαις τοῦ κόσμου. Τὰ ὀνόματα τῶν Συνοδικῶν τούτων Ἐξάρχων εὕρηνται παρὰ Γελασίῳ· [2] εἰσὶ δὲ οἱ ἀκόλουθοι:

Α΄) **Ὅσιος ἐπίσκοπος πόλεως Κορδούβης** ταῖς κατὰ Ρώμην καὶ Σπανίαν καὶ Ἰταλίαν πᾶσαν καὶ ταῖς ἐν τοῖς λοιποῖς ἔθνεσι τοῖς ἐπέκεινα οὖσιν ἕως τοῦ Ὠκεανοῦ ἁγίαις τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαις διὰ τῶν σὺν αὐτῷ πρεσβυτέρων Ρώμης Βίτωνος καὶ Βικεντίου.

Β΄) **Ἀλέξανδρος Ἀλεξανδρείας** σὺν Ἀθανασίῳ τότε Ἀρχιδιακόνῳ ὄντι ταῖς κατ᾽ Αἴγυπτον πᾶσαν καὶ Λιβύην καὶ Πεντάπολιν εἰς τὰ ὅμορα τούτοις ἕως τῶν τῆς Ἰνδικῆς ἐπαρχιῶν.

Γ΄) **Εὐστάθιος Ἀντιοχείας τῆς Μεγάλης** ταῖς κατὰ τὴν Συρίαν Κοίλην καὶ Μεσοποταμίαν πᾶσαν καὶ Κιλικίαν ἑκατέρωθεν.

Δ΄) **Ἰωάννης Πέρσης** ταῖς ἐν Περσίδι πᾶσι καὶ τῇ μεγίστῃ Ἰνδίᾳ.

Ε΄) **Λεόντιος Καισαρείας Καππαδοκίας,** τὸ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Κυρίου ἐγκαλλώπισμα, ταῖς κατὰ τὴν αὐτὴν Καππαδοκίαν, Γαλατίαν, Πόντον, Διόσποντον, Παφλαγόναν, Πόντον Πολεμωνιακόν, Ἀρμενίαν Μικρὰν καὶ Μεγάλην.

ΣΤ΄) **Θεωνᾶς Κυζίκου** ταῖς κατὰ τὴν Ἀσίαν καὶ Ἑλλήσποντον, Λυδίαν τε καὶ Καρίαν, διὰ τῶν ὑπ᾽ αὐτὸν Ἐπισκόπων Εὐτυχίου Σμύρνης καὶ Μαρίνου Τρῳάδος.

Ζ΄) **Ἀλέξανδρος Θεσσαλονίκης** διὰ τῶν ὑπ᾽ αὐτὸν τελούντων ταῖς κατὰ Μακεδονίαν Πρώτην καὶ Δευτέραν σὺν τῇ Ἑλλάδι, τήν τε Εὐ-

---

1) Οἱ Ἀρειοφρονοῦντες ἐν Νικαίᾳ τὸ κατ᾽ ἀρχὰς ἦσαν 17, κατὰ δὲ τὸν Ἀρειανὸν Φιλοστόργιον 22.

2) Σύνταγμα κτλ. παρὰ Mansi.

ρώπην πᾶσαν, Σκυθίαν ἑκατέραν καὶ ταῖς κατὰ τὸ Ἰλλυρικὸν ἁπάσαις, Θεσσαλίαν τε καὶ Ἀχαΐαν.

Η΄) **Νουνέχιος Λαοδικείας,** ταῖς κατὰ τὴν Φρυγίαν, Πρώτην καὶ Δευτέραν.

Θ΄) **Πρωτογένης ὁ θαυμάσιος πόλεως Σαρδικῆς,** ταῖς ἐν Δακίᾳ, Καλαβρίᾳ, Δαρδανίᾳ καὶ τοῖς ὁμόροις ταύταις.

Ι΄) **Καικιλιανὸς Καρθαγένης** ταῖς κατὰ πάσας τὰς ἐπαρχίας τῆς τε Ἀφρικῆς καὶ τῆς Νουμιδίας καὶ Μαυριτανίας ἀμφοτέρας οὔταις ἁγίαις τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαις.

ΙΑ΄) **Πιστὸς Μαρκιανουπόλεως,** ταῖς κατὰ τὴν Μυσίαν καὶ Ἀλήνων καὶ Γάλλων ἔθνεσι καὶ ταῖς πλησιοχώροις τούτοις πόλεσι.

ΙΒ΄) **Ἀλέξανδρος Κωνσταντινουπόλεως,** τότε πρεσβύτερος ἔτι ὤν, εἰς ὕστερον δὲ καὶ τῆς ἐπισκοπικῆς ἱερατείας τῆς αὐτοῦ Ἐκκλησίας λαχὼν σὺν Παύλῳ ἔτι τότε ἀναγνώστῃ ὄντι καὶ νοταρίῳ αὐτοῦ τοῖς ἐν ταῖς νήσοις πάσαις Κυκλάσι.

Οὗτοι πάντες οἱ ἅγιοι καὶ Ἀποστολικοὶ ἄνδρες πάσαις ταῖς ὑπὸ τὸν οὐρανὸν ἁγίαις τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαις τὰ ἐν τῇ Νικαέων ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ καὶ Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ κεκριμένα διαπορθμεύσαντες πανταχοῦ γῆς παρέδωκαν».

Πολλοὶ λοιπὸν Ἐπίσκοποι ἀπελείφθησαν, ἄλλοι διὰ γῆρας βαθὺ ὡς ὁ Ρώμης Σίλβεστρος, ὁ Κωνσταντινουπόλεως Μητροφάνης καὶ ἄλλοι πολλοὶ τοιοῦτοι, ἢ διὰ νόσον ἢ καὶ διὰ τὴν δαπάνην, καθὰ πιστοῦται ἐκ τῆς πρὸς τοὺς Δυτικοὺς Ἐπισκόπους ἐπιστολῆς τῶν Πατέρων τῆς Β΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ ἐκ τῆς Γ΄ ἐν Ἐφέσῳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἔνθα γίνεται μνεία τῶν ἀπολειφθέντων Ἐπισκόπων (Καν. Α΄ Β΄) «διά τινα αἰτίαν ἐκκλησιαστικὴν ἢ σωματικὴν» καὶ ἐν τῇ ἐπιστολῇ τῆς αὐτῆς Συνόδου πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα Θεοδόσιον, δι᾿ ἧς ἐξαιτεῖται ἡ Σύνοδος νὰ ἐπιτραπῇ τοῖς μέλεσι τῆς Συνόδου ἡ ἀναχώρησις, καθόσον πολλὰ ἐξ αὐτῶν, ἐνδεῆ ὄντες, ἀδυνατοῦσι νὰ ἐπαρκέσωσιν εἰς τὰς δαπάνας τῆς περαιτέρω ἐν Ἐφέσῳ διαμονῆς.[1])

Εἰδικώτερον δὲ ἀπελείφθησαν τῆς Α΄ ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου:

Α΄) Πάντες οἱ τῆς Δύσεως (Ἰταλίας, Γαλλίας, Ἰσπανίας, Βρεττανίας) Ἐπίσκοποι ἐξαιρέσει τοῦ Ρώμης καὶ τοῦ Κορδούης. Εἰς πόσους ἀνήρχοντο οὗτοι; Ἀκριβῶς δὲν γνωρίζομεν. Ἔχομεν ὅμως διδόμενα τινὰ

1) Τὰ σχετικὰ ἔγγραφα παρὰ Mansi.

ἐξ ὧν δυνάμεθα νὰ καθοδηγηθῶμεν: Εἰς τὴν ἐν Μεδιολάνῳ Σύνοδον τοῦ 355 παρίσταντο 300 Δυτικοὶ Ἐπίσκοποι· εἰς τὴν ἐν Σιρμίῳ τοῦ 357 παρίσταντο 400 καὶ εἰς τὴν Ἀριμίνῳ τοῦ 359 πλείους τῶν 400 κατὰ τὸν Μ. Ἀθανάσιον.[1]) Θῶμεν λοιπὸν Ἐπισκόπους τῆς Δύσεως κατ' ἐλάχιστον ὅριον 400.

Β΄) Ἐκ τῆς Ἀνθυπατικῆς ἢ Λατινικῆς Ἀφρικῆς παρίστατο εἰς τὴν ἐν Νικαίᾳ Σύνοδον εἷς καὶ μόνος, ὁ Καρθαγένης Καικιλιανός. Καὶ ὅμως ὑπῆρχον ἐν Ἀφρικῇ ἑκατοντάδες Ἐπισκόπων. Εἰς τὴν ἐν Καρθαγένῃ Σύνοδον τοῦ 419 παρίσταντο 270 ἐκπροσωποῦντες πλῆθος ἄλλων ἀπόντων. Ἐν τῇ Συνόδῳ ταύτῃ (Καν. ΜΘ΄) ὁ Καρθαγένης Αὐρήλιος τοῦ λόγου γενομένου «μὴ γενέσθαι χειροτονίας Ἐπισκόπων εἰ μὴ διὰ 12» δηλοῖ «καὶ γὰρ εἰς ταύτην τὴν Ἐκκλησίαν, εἰς ἣν κατηξίωσεν ἡ ὑμετέρα συνελθεῖν ἁγιωσύνη, συχνῶς καὶ σχεδὸν κατὰ Κυριακὴν χειροτονουμένους (Ἐπισκόπους) ἔχομεν· μὴ ἄρα δύναμαι συνεχῶς δώδεκα ἢ δέκα ἢ οὐχὶ πολὺ ἐλάττους συγκαλεῖν Ἐπισκόπους; δύο δὲ γείτονας προσζεῦξαι εὐχερές ἐστι τῇ ἡμετέρᾳ βραχύτητι». Ἀλλὰ χειροτονία πεντήκοντα Ἐπισκόπων τὸ ἔτος ἐξυπονοεῖ δεκαπλάσιον τοὐλάχιστον ἀριθμὸν ἐν ἐνεργείᾳ τοιούτων.

Τὸν ἀριθμὸν τοῦτον μᾶς παρέχει θετικῶς πλέον ἑτέρα ἱστορικὴ πηγή. Τῶν Βανδάλων Ἀρειανῶν κυριευσάντων, οὐ πολὺ μετὰ τὴν ἐν Καρθαγένῃ Σύνοδον, τὴν λατινικὴν Ἀφρικήν, ὁ βασιλεὺς αὐτῶν Οὐνερίχος διέταξε νὰ συγκεντρωθῶσιν ἐν Καρθαγένῃ πάντες οἱ Ὀρθόδοξοι Ἐπίσκοποι καὶ ἐκεῖθεν ἐξέπεμψεν αὐτοὺς ἐξορίστους εἰς τὴν νῆσον Σαρδηνίαν. Πόσοι δὲ ἦσαν οὗτοι; Κατὰ τὸν ὀνομαστικὸν αὐτῶν κατάλογον τὸν παρατιθέμενον ὑπὸ τοῦ Mansi (Τόμ. Λ΄) ἀνήρχοντο εἰς 475, ὑπῆρχον δὲ καὶ 14 ἐπαρχίαι χηρεύουσαι. Ὥστε φθάνομεν εἰς ὁλικὸν ἀριθμὸν Ἀφρικανῶν Ἐπισκόπων 489, καὶ μετὰ τῶν λοιπῶν ὑπερτετρακοσίων Ἐπισκόπων τῆς Δύσεως εἰς ἐννεακοσίους τοὐλάχιστον Ἐπισκόπους διὰ μόνην ταύτην.[1])

Ἔλθωμεν εἰς τὴν Ἀνατολήν. Ὁ θρόνος Ἀλεξανδρείας ἠρίθμει 103 Ἐπισκόπους, ἀφοῦ τόσοι σχεδὸν παρέστησαν εἰς τὴν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Σύνοδον τὴν καθαιρέσασαν τὸν Ἄρειον. Πόσοι ἐκ τούτων παρέστησαν εἰς τὴν ἐν Νικαίᾳ Α΄ Οἰκουμενικὴν Σύνοδον; Μόνον τριάκοντα καὶ εἷς. Ὁ θρόνος Ἀντιοχείας ἠρίθμει 144 Ἐπισκόπους, ἐδίδετο δὲ εἰς τὸν ἀριθμὸν τούτων καὶ ἀλληγορικὴ ἑρμηνεία ἐκ τῆς Ἀποκαλύψεως.[2]) Πόσοι ἐκ τούτων παρέστησαν εἰς Νίκαιαν; Μετὰ καὶ τῆς Φοινίκης μόνον τριάκοντα

---

[1]) Ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Δυτικῶν Ἐπισκόπων τῶν Συνόδων Μεδιολάνου, Σιρμίου καὶ Ἀριμίνου ὁ Mansi κατακολουθῶν τῷ Bellarmino χαρακτηρίζει ταύτας ὡς Οἰκουμενικάς. Ἀλλ' οὐδεὶς ποτὲ οὔτε ἐν τῇ Ἀνατολῇ οὔτε ἐν τῇ Δύσει ἀνεγνώρισε ταύτας ὡς τοιαύτας.

[2]) Ἀποκαλύψ. ΚΑ΄ 17.

καὶ ὀκτώ. Ἡ Παλαιστίνη ἠρίθμει μετὰ τῆς Ἀραβίας 60 Ἐπισκόπους, παρέστησαν δὲ μόνον 33. Ἐκ τῆς Ἀσίας, Ἑλλησπόντου, Ἰωνίας παρίσταντο μόνον 13, ἐκ τῆς Κρήτης οὐδείς, ἐκ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου καὶ Ἰονίου Πελάγους μόνον 5, ἐκ τῆς Πελοποννήσου οὐδείς, ἐξ Ἑλλάδος, Θεσσαλίας, Ἠπείρου, Μακεδονίας, Θράκης, Ἰλλυρικοῦ, Μυσίας, Παννονίας, Δαρδανίας, Δακίας 22 μόνον, ἐνῷ θὰ ὑπῆρχον ἑκατοντάδες τοιοῦτοι. Ἐκ Περσίας καὶ Ἰνδιῶν, ἔνθα ὑπῆρχον πολλοὶ Ἐπίσκοποι, παρέστη εἷς μόνος. Ὥστε καὶ ἂν θεωρήσωμεν ὑπερβολικὸν τὸν ἀριθμὸν τῶν Ἐπισκόπων κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου ὡς ἀνερχόμενον εἰς 2348 ἢ 2048, καθὰ βεβαιοῦσιν Ἀραβικοί τινες καὶ Μελχιτικοὶ Κώδικες, πάντως πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν Ἐπισκόπων τῆς Δ′ ἑκατονταετηρίδος ὡς κυμαινόμενον περὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν δισχιλίων.

Εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ὑπερδισχιλίων καταλήγει καὶ ὁ Palmer (Ἐκκλ. Ἱστ.) ἀναλύων αὐτοὺς ὡς ἑξῆς:

Δύσις.

Ρωμαϊκὴ Διοίκησις. (Μέση καὶ Κάτω Ἰταλία, Σικελία, Σαρδώ, Κύρνος	240
Ἐξαρχία Μεδιολάνων (Ἄνω Ἰταλία)	70
Γαλατία μέχρι τοῦ Ρήνου	122
Ἰσπανία	76
Βρεττανία, Ἰρλανδία	70
Λατινικὴ Ἀφρικὴ	500

Ἀνατολή.

Ἰλλυρικὸν (Δακία, Μυσία, Δαλματία, Ἤπειρος, Μακεδονικὴ Ἑλλὰς κτλ.)	130
Μικρὰ Ἀσία, Πόντος, Θράκη, Νῆσοι	400
Ἐκκλ. περιφέρεια Ἀντιοχείας (μέχρι Ἰνδιῶν)	230
» » Ἱεροσολύμων	50
» » Ἀλεξανδρείας	102
Ἀρμενία	200
Περσία, Ἀσσυρία, Χαλδαία, Ἰνδίαι	100
Κύπρος	15
Ἐν συνόλῳ	2305

Κατὰ δὲ τὸν αἰῶνα τὸν διαρρεύσαντα ἀπὸ τῆς Α′ εἰς τὴν Γ′ Οἰκουμενικὴν Σύνοδον (325—431) ὁ ἀριθμὸς τῶν Ἐπισκόπων ηὐξήθη καταπληκτικῶς, τριπλασιασθείς. Περὶ τούτου ἔχομεν ἐναργῆ μαρτυρίαν. Τῷ 431, ὁ περιώνυμος Ἡγούμενος τῆς ἐν Κων/πόλει μεγίστης Μονῆς τῶν Δαλμά-

των Δαλμάτιος συνηγορῶν πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα Θεοδόσιον ὑπὲρ τῶν ἀποφάσεων τῆς ἐν Ἐφέσῳ Γ′ Οἰκουμενικῆς Συνόδου λέγει αὐτῷ· «τίνα θέλεις ἀκοῦσαι; **τῶν ἑξακισχιλίων ἀριθμῷ Ἐπισκόπων** ἢ ἑνὸς ἀνθρώπου δυσσεβοῦς; (τοῦ Νεστορίου)». Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς Δαλμάτιος ἐκθέτων πρὸς τοὺς συναδέλφους του τὰ τῆς ἀποστολῆς του παρὰ τῷ Αὐτοκράτορι ἐπαναλαμβάνει: «**τῶν ἑξακισχιλίων—εἶπον— οἵτινες εἰσὶν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Μητροπολιτῶν τῶν ἁγίων Ἐπισκόπων».** [1])

Ἀλλὰ τότε τί συνέβαινε μὲ τοὺς ἀπολειφθέντας τῶν Συνόδων τόσον πολυπληθεῖς Ἐπισκόπους; Ἁπλούστατα, οἱ ἀπολειφθέντες εἶχον καταστήσει πληρεξουσίους αὐτῶν τοὺς παραστάντας, καθὰ πιστοῦται ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῶν 150 Πατέρων τῆς Β′ Οἰκουμενικῆς Συνόδου πρὸς τοὺς Δυτικοὺς βεβαιούντων ρητῶς ὅτι εἶχον τὴν πληρεξουσιότητα καὶ τῶν ἀπόντων. [2]) Ἐκ δὲ τῆς συγκλητηρίου ἐπιστολῆς τοῦ Αὐτοκράτορος Θεοδοσίου τῆς Γ′ Οἰκουμενικῆς Συνόδου ὁρίζεται ὅπως οἱ συγκαλούμενοι εἰς τὴν Σύνοδον Μητροπολῖται προσλάβῃ ἕκαστος μεθ' ἑαυτοῦ οὐχὶ ἅπαντας τοὺς ὑπ' αὐτὸν Ἐπισκόπους ἀλλ' ὀλιγίστους ἐξ αὐτῶν. [3])

Ταῦτα τὰ κατὰ τοὺς Πατέρας τῆς Α′ ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

---

1) Mansi Δ′.

2) Mansi Γ′.

3) Ἴσως τὸ μέτρον τοῦτο ὑπηγορεύετο ὑπὸ τῆς δυσχερείας τῆς ἐξευρέσεως ἐπαρκῶν εὐπρεπῶν οἰκημάτων διὰ τοσούτους Ἐπισκόπους καὶ τὴν πολυπληθῆ ἑκάστου ἀκολουθίαν.

"ΠΡΟΕΔΡΟΣ,, "ΤΟΝ ΤΟΠΟΝ ΕΠΕΧΩΝ,,.

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου τεύχους)

Ἐν τυπικῷ γράμματι διορισμοῦ, διδομένῳ ἄλλοτε ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου νεωστὶ χειροτονουμένῳ μητροπολίτῃ καὶ ἀρχιεπισκόπῳ ἀναγινώσκομεν· «Χρή σε μὴ τῷ τῆς π ρ ο ε δ ρ ί α ς ἐπαιρόμενον ἀξιώματι, τῶν ἐγκεχειρισμένων κατεξανίστασθαι, ὅπως μὴ καὶ τοῦ τῆς ταπεινοφροσύνης ἐκπέσῃς μακαρισμοῦ, καὶ τῷ τῶν τυφουμένων ἐγκλήματι καθυποβληθείης». Καταφανεστέρα καθίσταται ἡ ἔννοια τοῦ ἡμετέρου τίτλου ἐν τῇ ἐφεξῆς περικοπῇ τοῦ γράμματος. Ταύτην παρατιθέμεθα ὁλόκληρον διὰ τὰς ἐν αὐτῇ προσοχῆς ἀξίας λεπτομερείας τοῦ λόγου προκειμένου περὶ τῆς ταπεινώσεως, ἣν κατ᾿ ὀφειλὴν δέον νὰ ἐνδεικνύωσιν οἱ ἱεράρχαι. «Δεῖ τὴν σὴν Θεοφίλειαν, τὴν ἐπαινετὴν ἐπαναιρουμένην ταπείνωσιν, μηδὲν ἀνάξιον ἐν τοῖς ὑπὸ χεῖρα ἀρχιερατικῆς ὑπολήψεως διαπράττεσθαι· ἀλλ᾿ ἡνίκα τις τούτων καὶ ὅτε ὀψόμενος αὐτὴν παραγίνηται μὴ ἐξ ἀπονίας καὶ φυσιώσεως τὴν αὐτοψίαν τούτου καὶ προσομιλίαν διαναβάλλεσθαι. ἀλλ᾿ αὐτίκα καὶ τὴν παραδοχὴν τούτου ποιεῖσθαι, καὶ πρὸς δεξίωσιν, ὡς δέον, προέρχεσθαι, (καθ᾿ ὃν τρόπον ἡ μετριότης ἡμῶν πρὸς τὴν ὑμῶν Θεοφίλειαν διατίθεται), ἀκριβῶς εἰδυῖαν, ὡς, εἰ καὶ τῇ π ρ ο ε δ ρ ί ᾳ τὸ μεῖζον ἐκληρώσατο, ἀλλ᾿ οὖν τῇ ὁμοτιμίᾳ τῆς φύσεως, ἢ καὶ τῷ παραλλήλῳ τῆς τοῦ παναγίου Πνεύματος ἐνεργείας κατ᾿ οὐδὲν ἔλαττον ὑμῶν ὁ τοιοῦτος διαφέρει». [20])

Ἡ ἱ. Σύνοδος τοῦ Θρόνου τῆς Κων/πόλεως ἀνατιθεῖσα τῷ Πισσιδείας τὴν πνευματικὴν ἐπιστασίαν τῶν ἐν τῇ ἀρχιεπισκοπῇ Λεοντουπόλεως χριστιανῶν γράφει τῷ 1315 ἐν τῇ γενομένῃ πράξει «...... Ἀξιώτερον γὰρ εἰς τοῦτο κρίνομεν τοῦ Σινώπης αὐτὸν δὴ τοῦτον τὸν ἱερώτατον μητροπολίτην Πισσιδείας καὶ ὡς πολλὰ πλησιέστερον ἐκείνου πρὸς τὴν Λεοντούπολιν εὑρισκόμενον κἂν τούτῳ πλείονος εὐποροῦντα δυνάμεως εἰς πνευματικὴν ἐπιστασίαν τῶν ἐκεῖ φιλοχρίστων καὶ ὅτι τῷ τοιούτῳ μᾶλλον, ὡς τῆς ἱερᾶς μεγάλης Συνόδου τελοῦντι, τὴν π ρ ο ε δ ρ ί α ν τῆσδε τῆς ἐκκλησίας ἡγησάμεθα προσήκειν...................... ἀντιλήψεται τὸ ἀπὸ

[20]) Βλ. Γραικο-ρωμαϊκὸν νόμιμον Λεϋγκλαβίου Μέρος Α΄, σελ. 427 καὶ Σύνταγμα ἱ. κανον. Ράλλη καὶ Ποτλῆ τόμ. ε΄, σελ. 546.

τοῦδε καὶ φροντιεῖ τῶν εἰς σωτηρίαν τεινόντων τοῦ ὑπὸ τὴν διαληφθεῖσαν ἀρχιεπισκοπὴν χριστωνύμου πληρώματος καὶ τῶν αὐτῆς ἁπάντων δικαίων κατὰ τὸ ἀνῆκον μεθέξει ὁ ἱερώτατος μητροπολίτης Πισσιδείας. . . . . .» 21)

Ἐν συνοδικῇ πράξει τοῦ 1317 φέρεται· «Οἱ λαχόντες προεδρεύειν καὶ ἐφόρους εἶναι καὶ οἰκονόμους ψυχῶν, ἀνάγκην ἔχουσι κατεπείγουσαν, ἀξιοῦν ὡς δυνατὸν προμηθείας τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἐπιτηδείων. . . .» Καὶ κατωτέρω· «Ἐπεὶ τὸν τρόπον τοῦτον καὶ τὴν προεδρείαν ἐπαληθεύουσαν καὶ τὸ καθ' ἑαυτοὺς ἔργον εὔοδον ἕξουσιν». 22)

Ἑτέρα σινοδικὴ πρᾶξις τοῦ 1367 λέγει· «Οὐδ' ἐπὶ πολὺ δεῖ παρατείνεσθαι τὸ ἀποίμαντον τῶν χηρευουσῶν Ἐκκλησιῶν μηδ' ἄνευ προέδρου ταύτας διατελεῖν. . . . . . Ἡ γὰρ ταῖς μεγίσταις ἄνωθεν ἐγκριθεῖσα τῶν μητροπόλεων ἁγιωτάτη μητρόπολις Ναυπάκτου, ἀρχιερέως γνησίου χηρεύουσα, ψήφῳ συνοδικῇ τὸν ἑαυτῆς ποιμένα καὶ πρόεδρον εἴληφεν». 23)

Ἐν Πατριαρχικῷ σιγιλλίῳ, οὗ ἔτος ἐκδόσεως τὸ 1371, περὶ σταυροπηγιακῆς μονῆς κατὰ Μελένικον ἀναγινώσκομεν· «Ἐξεῖναι τοῖς βουλομένοις φροντιστήρια καὶ θείους οἴκους ἀνεγείρειν ἐπὶ τῶν ἑκασταχοῦ μητροπόλεων καὶ τούτους μὴ ὑπάγειν τῇ ἐπικρατείᾳ τῶν ἐν αὐταῖς προέδρων, ἀλλ' ἀξιοῦν τελεῖν ὑπὸ τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ διὰ τῶν κατ' ἔθος γινομένων ἐν αὐτοῖς σταυροπηγίων καὶ μηδαμοῖ τοὺς τῶν πόλεων μητροπολίτας καὶ προέδρους μνήμην ἔχειν τοῦ ὀνόματος αὐτῶν ἐν ταῖς ἱεροτελεστίαις ταῖς ἐν αὐτοῖς δήπου τοῖς ναοῖς καὶ τοῖς φροντιστηρίοις γινομέναις». Καὶ κατωτέρω· «. . . . . . Καὶ μηδαμῶς ἔχειν (τὸ μονύδριον) ἥντινοῦν ἀνάκρισιν παρὰ τῶν κατὰ καιροὺς προεδρεύειν λαχόντων τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Μελενίκου». 24)

Ὁ ἀκμάσας κατὰ τὰ μέσα, ὡς ἔοικε, τῆς ΙΕ' ἑκατονταετηρίδος Ἰωάννης ὁ Πλουσιοδινὸς ἱερεὺς ἐξαίρων τὴν ἐν τῇ εὐσεβεῖ πίστει εὐστάθειαν τῶν συνελθόντων εἰς τὴν Φλωρεντινὴν Σύνοδον Ἱεραρχῶν τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας (1438), ἐπᾴδει ἐγκωμιαστικῶς μετὰ πολλῆς τῆς ποιητικῆς ἐξάρσεως ἐν τῷ ποιηθέντι ὑπ' αὐτοῦ Κανόνι τῆς εἰρημένης Συνόδου: «ὡς ἀρραγεῖς στύλοι, γεγονότες ὤφθησαν οἱ Ἐκκλησίας πρόεδροι, οἱ Χριστοῦ στρατιῶται, τῆς ἀσεβείας ἀντίπαλοι καὶ τῆς εὐσεβείας διδάσκαλοι». 25)

21) Acta A' 39—41.
22) Αὐτόθι A' 68.
23) Αὐτόθι A' σελ. 493.
24) Αὐτόθι A' σελ. 569—570.
25) Mansi XXXVA p. 23.

Μελέτιος ὁ 'Αθηνῶν († 1714) ἀναφέρει που τῆς ἱστορίας αὐτοῦ. «Ἡ φιλοδοξία τῶν προέδρων τῆς Ρώμης καὶ αἱ διαφοραί, ἃς ἔλαβον μὲ τοὺς αὐτοκράτορας ἐτάραξαν τὴν 'Εκκλησίαν τῆς Δύσεως». Καὶ κατωτέρω· «Αὐτὸς πρῶτος (Γρηγόριος ὁ Ζ΄) τῶν Ρώμης προέδρων ὑστέρησε τοὺς βασιλεῖς ἀπὸ τὸ βασίλειόν τους. . . . . .» 'Αλλὰ καὶ ἀλλαχοῦ τῇ αὐτῇ προσηγορίᾳ φαίνεται καλῶν τοὺς 'Επισκόπους τῆς αἰωνίας πόλεως. Οὕτως ἐκτιθεὶς τὴν ἠθικὴν κατάστασιν τῆς ἐκκλησίας τῆς Δύσεως κατὰ τὸν ιδ΄ αἰῶνα συμπεραίνει. «Καὶ τοιουτοτρόπως αἱ πανουργίαι τῶν μοναχῶν, ἡ συγκατάβασις τῶν Ρώμης προέδρων καὶ ὁ φόβος τῶν ἡγεμόνων. . . . . ἐστήριξαν τὴν ἐξουσίαν τῶν ἐκκλησιαστικῶν». [26])

Ὁ Ἱεροσολύμων Χρύσανθος ὁ Νοταρᾶς γράφων τῷ 1710 ἐπάγεται· «Ὅταν οἱ πρόεδροι τῶν ἐπαρχιῶν εὑρεθῶσιν ὁμοῦ εἴς τινα συνέλευσιν μετὰ τοῦ Πατριάρχου ἢ χωρὶς ἐκείνου προτιμῶνται ἀναμεταξύ των καὶ οἱ ἐπισημότεροι καὶ αἰδεσιμώτεροι τούτων ἔχουσι τὴν πρωτοκαθεδρίαν». Καὶ ἀλλαχοῦ τῷ αὐτῷ ὀνόματι προσονομάζει τοὺς τῶν 'Εκκλησιῶν ἱεράρχας. Οὕτως, ὄντος τοῦ λόγου περὶ τοῦ ἱεράρχου τῆς Κύπρου, παρασημειοῖ· «Ὁ ταύτης (τῆς Κύπρου) πρόεδρος λέγεται ἀρχιεπίσκοπος καὶ Νέας 'Ιουστινιανῆς». Καὶ ἀλλαχοῦ περὶ 'Αρχιεπισκοπῆς Πεκίου σημειοῖ· «Πλὴν περὶ τούτων ἐξετάσαντες τὸν νῦν πρόεδρον ταύτης (τῆς 'Αρχιεπισκοπῆς Πεκίου) κὺρ Μωϋσῆν. . . . . . .» [27])

Ὁ συμπήξας τὸ σπουδῆς ἄξιον προοίμιον τῶν «Παπιστικῶν ἐλέγχων» ἱστορεῖ. «Οἱ δὲ Πάπαι ἐκ παντὸς τρόπου ἐζήτουν μέσα καὶ προφάσεις εἰς σφετερισμὸν αὐτῆς (τῆς Σικελίας). Πρὸ δὲ τοῦ συμβάντος τούτου τὸν πρόεδρον αὐτῆς, τὸν Συρακουσῶν 'Επίσκοπον Γρηγόριον τὸν ἐπιλεγόμενον 'Ασβεστᾶν. . . . . . ἠτίμασεν ὁ Πατριάρχης 'Ιγνάτιος». [28]).

'Αλλ' ἀρκείσθωσαν τὰ παραδείγματα.

'Εν ταῖς τῶν 'Αρχιερέων φήμαις καὶ ὑπογραφαῖς χρῆσις τοῦ ὀνόματος τοῦ προέδρου, καθ' ἣν σημασίαν ἐξετάζομεν αὐτὸ ἀνωτέρω, δὲν γίνεται, ἀλλ' οὔτε ἀνάγκη πρὸς τοῦτο, διότι πᾶς ἀρχιερεύς, συνδεόμενος διὰ τοῦ τῆς ἱερωσύνης δεσμοῦ τῇ παροικίᾳ, ἣν ἔλαχε θεόθεν, ἐστὶ καὶ λέγεται κανονικῶς πρόεδρος αὐτῆς φυσικὸς [29]) τῆς κλήσεως ἐξυπακουομένης ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ λειτουργήματος, τοῦ ἀνατεθειμένου αὐτῷ ὑπὸ τῆς 'Εκκλησίας διὰ τῆς χειροτονίας. Ὥστε ὁ ἐπικηρυχθεὶς ἐκ χειροτονίας ποιμὴν παροικίας τινός ἐστιν ἰδίῳ δικαίῳ καὶ πρόεδρος αὐτῆς καὶ

---

[26]) Μελετίου 'Εκκλ. Ἱστ. τόμ. Β΄ σελ. 444 καὶ 445. Τόμ. Γ΄ σελ. 264.

[27]) Χρυσάνθου Συνταγμάτ. 76, 90, 95.

[28]) Παπιστικοὶ Ἔλεγχοι Ταντάλίδου [1850] σελ. κδ΄.

[29]) Βλ. σελ. 199 [τοῦ 17 τεύχους].

ἐξασκεῖ κανονικῶς τὰ ἐκ τῆς προεδρίας ἀπορρέοντα δίκαια ἐν καθέδραις καὶ στάσεσι καὶ προελεύσεσι παρὰ τῷ ἰδίῳ ποιμνίῳ.

Ἡ Ἐκκλησία ἀπένειμε μὲν πᾶσι τοῖς Μητροπολίταις καὶ Ἀρχιεπισκόποις τὸν τίτλον τοῦ Ὑπερτίμου, ᾧ ἐχρῶντο οὗτοι ἐν ταῖς φήμαις, χρῶνται δ' ἔτι καὶ νῦν, ἐνίοις δὲ αὐτῶν, καὶ τὸν τοῦ Ἐξάρχου, ὅταν ᾖ ἀνάγκη δηλωθῆναι ὅτι, ἡ τοῦ Ἱεράρχου πνευματικὴ ἐπίβλεψις καὶ ἐποπτεία ἐκτείνεται καθ' ἅπασαν τὴν ἐκκλησιαστικὴν αὐτοδιοίκησιν, ἧς προΐσταται. Ἀλλὰ κατὰ τοὺς νεωτέρους τῆς Ἐκκλησίας χρόνους τὸ ὄνομα τοῦ Ἐξάρχου ἀπώλεσε τὴν ἀρχικὴν αὐτοῦ σημασίαν. [30])

Ἡ Ἐκκλησία ἐπεβράβευσε μόνῳ τῷ Ἡρακλείας πλὴν τοῦ Ἐξάρχου, καὶ τὸν τίτλον προέδρου τῶν ὑπερτίμων φημίζουσα αὐτὸν «Πρόεδρον τῶν Ὑπερτίμων καὶ Ἔξαρχον πάσης Θράκης καὶ Μακεδονίας. [31])

Β'.

Ὅτε αἱ ἐκ χειροτονίας ἢ μεταθέσεως ἐπαρχίαι δὲν ἐχορήγουν ἐπαρκῶς τὰ πρὸς ζωάρκειαν τοῖς ποιμαίνουσιν αὐτὰς διὰ τὸ ὀλιγάνθρωπον καὶ τὴν πενιχρότητα τῶν πόρων ἢ ὅτε κατείχοντο ὑπὸ τῶν πολεμίων, ἡ Ἐκκλησία ἐδίδου τοῖς Ἱεράρχαις αὐτῶν, κατὰ τὴν διακέλευσιν τοῦ Β' κανόνος τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου [32]) καὶ ἄλλας ἐπαρχίας ἀγχιτέρμονας ἢ μακράν ἔστι δ' ὅτε καὶ ἐν ἄλλοις θέμασι κειμένας, γνησίων δὲ χηρευούσας ποιμένων καὶ μὴ δυναμένας ἔχειν τοιούτους ἢ διὰ τὸ ὀλιγάνθρωπον ἢ ἕνεκα ἄλλων αἰτίων. [33]) Οἱ λαμβάνοντες τὰς ἐπαρχίας ταύτας ἐνέμοντο ὡς ἰδίας αὐτῶν ἐπαρχίας καὶ ἐπεσκέπτοντο περιοδικῶς τὸ ἐν αὐταῖς χριστώνυμον πλήρωμα, εὐλογοῦντες ἐκ τοῦ σύνεγγυς, τελοῦντες ἱερῶν ναῶν καθιερώσεις, ἱεροδιακόνων τε καὶ πρεσβυτέρων ἔστι δέ που καὶ ἐπισκόπων χειροτονίας, πνευματικῶν πατέρων καὶ ἡγουμένων ἐγκαταστάσεις, διδάσκοντες ἐπ' ἐκκλησίας καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν ἀσκοῦντες πάντα τὰ

---

30) Βλ. καὶ σημείωσιν 5 ἐν σελ. 200 [τοῦ 17 τεύχους].

31) Ῥάλλη καὶ Ποτλῆ Σύνταγμα ἱ. καν. Ε' σελ. 497. — Χρυσάνθου Συνταγμ. σελ. 71.

32) Σύνταγμ. ἱ. καν. Β' 170. 162.

33) Συμφάσκει ἡμῶν καὶ ὁ πολὺς Lequien ὡς συμπεραίνομεν ἐξ ὧν γράφει περὶ τοῦ μητροπολ. Μωκισσοῦ καὶ προέδρου Προικοννήσου, διαπρεσβεύσαντος μετὰ τοῦ Νεοκαισαρείας πρὸς τὸν Πατριάρχην Ἀρσένιον τὸν Αὐτορειανόν, διατελοῦντα ἐξόριστον ἐν Προικοννήσῳ [1260) quam Praeconessi ecclesiam concessionis titulo administrabat, κατὰ λόγον ἐπιδόσεως, quum Mocessi Sedere non posset nonnullis de causis quas auctor non explicat. Forte quod nocessus a barbaris desolata esset. Βλ. Oriens Christianus vol. I, 410.

τοῦ γνησίου ποιμένος χρέη καὶ δικαιώματα ἄνευ μέντοι τῆς τοῦ ἱεροῦ συνθρόνου ἐγκαθιδρύσεως [34]). Ἦν δὲ τοῦτο ὅρος ἀπαραίτητος ἵνα δηλωθῇ ὅτι οἱ ποιμαίνοντες δὲν κατεῖχον γνησίως, ἤγουν ἐκ χειροτονίας, τὰς οὕτω διδομένας ἐπαρχίας, ὧν κλῆρος καὶ λαὸς ὤφειλον πειθαρχεῖν καὶ ἔχειν ὑποταγεῖν τῷ ἐπ' αὐτοὺς τεταγμένῳ ἱεράρχῃ ὡς γνησίῳ αὐτῶν ποιμένι καὶ μνημονεύειν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ κατὰ τὴν ἀνέκαθεν τάξιν τῆς Ἐκκλησίας. Σημειούσθω ὅτι ἐνίοις τῶν λαμβανόντων ἐπαρχίας κατ' ἐπίδοσιν ἀπενέμετο ἡ τιμὴ τοῦ καθέζεσθαι ἐν τῷ συνθρόνῳ τῆς ἐπιδοθείσης ἐπισκοπικῆς Ἐκκλησίας· ἀλλ' ὁ γράφων ταῦτα δὲν ἀναφέρει καὶ κατὰ τίνα αἴτια ἀπενέμετο ἡ τιμὴ αὕτη. [63])

Ἡ τοιαύτη τῶν ἐπαρχιῶν ἐκχώρησις, ἥτις κατωχυροῦτο καὶ κατησφαλίζετο πατριαρχικοῖς καὶ συνοδικοῖς γράμμασιν, ὧν τύπον περιέσωσαν ἡμῖν οἱ συλλογεῖς συνοδικῶν διατάξεων καὶ ἀποφάσεων, [36]) καθιέρωτο ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας κατὰ μέτρον οἰκονομίας, ἐπιβαλλόμενον ὑπὸ τῆς ὑφισταμένης ἀνάγκης καὶ ὑπηρετοῦν τῷ συμφέροντι ποιμένων καὶ ποιμαι-

---

[34]) Σημειοῦμεν ὅτι οἱ μὴ ἔχοντες ἐπαρκῶς τὰ πρὸς διατροφὴν ἀρχιερεῖς πρὸς τῇ ἐπαρχίᾳ ἣν ἐποίμανον ἐλάμβανον ἐνίοτε ἀντὶ ἄλλης ἐπαρχίας τὴν ἡγουμενίαν μονῆς, ἐξ ἧς ἐκαρποῦντο πρόσοδόν τινα ἢ ἀπελάμβανον ἐτήσια βοηθήματα ἐκ τῶν εἰσοδημάτων ἄλλων ἐπαρχιῶν μὴ διδομένων αὐτοῖς κατ' ἐπίδοσιν. Acta Patriarch. Α' 325—327.

[35]) «Τισὶ δὲ ἐνεδόθη καὶ αὐτὸ τὸ καθῆσθαι εἰς τὸν ἐν τῷ ἁγίῳ βήματι Θρόνον τῆς ἐπιδοθείσης Ἐκκλησίας». Βλ. Ἑρμηνείαν Β' κανον. τῆς Β' Οἰκουμ. Συνόδου Συνταγμ. ἱ. καν: Β' 172.

[36]) «Ἡ μετριότης ἡμῶν, διὰ τοῦ παρόντος αὐτῆς γράμματος ὁμοῦ μὲν φροντίζουσα τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως [τῆσδε], ὡς ἂν ἔχῃ ἀρχιερατικὴν ἐπίσκεψιν, καὶ ἀπολαύῃ τοῦ ἐντεῦθεν ἁγιασμοῦ, ὁμοῦ δὲ καὶ τοῦ ἱερωτάτου μητροπολίτου [τοῦδε] ἐπιμελουμένη καὶ πρόνοιαν ποιοῦσα, ὅπως μὴ ἐνδεῶς ἔχῃ τῶν ἀναγκαίων χρειῶν τῶν σωματικῶν, παραδίδωσιν αὐτῷ «ἐπιδόσεως λόγῳ» τὴν εἰρημένην μητρόπολιν· Ὀφείλει τοίνυν παραλαβεῖν αὐτήν, καὶ οἰκονομεῖν κατὰ τὸ Θεοῦ θέλημα, διδάσκων τὸν ἐν αὐτῇ εὑρισκόμενον τοῦ Κυρίου λαόν, καὶ παραινῶν, καὶ εἰσηγούμενος αὐτοῖς τὰ ψυχωφελῆ καὶ σωτήρια, ἔχων ἄδειαν ἀναγνώστας σφραγίζειν, ὑποδιακόνους καὶ διακόνους προβιβάζειν, καὶ πρεσβυτέρους χειροτονεῖν, ἱερουργεῖν ἀκωλύτως, ὅτε βούλεται, θείους καὶ ἱεροὺς ναοὺς καθιεροῦν, πνευματικοὺς πατέρας ἐγκαθιστᾶν, καὶ τὰ ἄλλα πάντα ποιεῖν τὰ ἀρχιερατικά, δίχα μόνης τῆς τοῦ ἱερατικοῦ συνθρόνου ἐγκαθιδρύσεως· ὀφείλων ἐπιλαβέσθαι καὶ τῶν προσόντων τῇ Ἐκκλησίᾳ ταύτῃ κτημάτων τε καὶ πραγμάτων, καὶ λοιπῶν δικαίων καὶ προνομίων, καὶ ἐπιμελεῖσθαι τῆς αὐτῆς προκοπῆς καὶ αὐξήσεως, καὶ ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἐπιδόσεως· ὀφειλόντων καὶ τῶν εὑρισκομένων ἐν αὐτῇ κληρικῶν, ἱερωμένων, μοναχῶν, ἀρχόντων καὶ παντὸς τοῦ χριστωνύμου πληρώματος, τὴν προσήκουσαν ἀπονέμειν αὐτῷ τιμήν, καὶ ὑποταγὴν καὶ εὐπείθειαν. Τούτου γὰρ χάριν ἐπιδέδοται τῷ ἱερωτάτῳ μητροπολίτῃ [τῷδε], ὑπερτίμῳ καὶ π ρ ο έ δ ρ ῳ [τῆσδε], καὶ τὸ παρὸν γράμμα τῆς ἡμῶν μετριότητος δι' ἀσφάλειαν, μηνὶ [τῷδε], Ἰνδικτιῶνος».

νομένων. [37]) Ἔλαβε δὲ ἀρχὴν τὸ πρῶτον, καθὰ δοκεῖ, ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου (668—685), ὅτε μνημονεύεται ἡ Μητρόπολις Κυζίκου δοθεῖσα σὺν ταῖς ὑπ᾽ αὐτὴν ἐπισκοπαῖς τῷ ἀρχιεπισκόπῳ Κύπρου, μὴ δυναμένῳ μεταβῆναι εἰς τὴν παροικίαν κατεχομένην ὑπὸ τῶν πολεμίων. [38]) Ἀπὸ τῆς ΙΒ´ μέχρι τῆς ΙΣΤ´ ἑκατονταετηρίδος ἐπανελαμβάνετο συνεχέστερον ἢ τὸ πρότερον ἡ πρᾶξις αὕτη τῆς Ἐκκλησίας· ἐτελεῖτο δὲ κατ᾽ ἐπίδοσιν (per adjunctionem). Ὁ ὅρος οὗτος ἐνεῖχε νομικὴν ὑπόστασιν χαρακτηρίζων προσφυῶς τήν τε οὐσίαν καὶ τὸν σκοπὸν τῆς Πράξεως, ὑποσημαίνων δηλαδὴ ὅτι, τῶν χρόνων διδόντων καὶ τοῦ διορισμοῦ γνησίων ποιμένων γινομένου δυνατοῦ ἐν ταῖς κατ᾽ ἐπίδοσιν διδομέναις ἐπαρχίαις, ὤφειλον ἵνα παύσωνται ἀσκοῦντες ἐν αὐταῖς ἀρχιερατικὰ καὶ ποιμενικὰ καθήκοντα οἱ μὴ γνήσιοι ποιμένες.

Διεστέλλοντο δὲ οἱ κατ᾽ ἐπίδοσιν ποιμαίνοντες ἐπαρχίας ἱεράρχαι τῷ τίτλῳ τοῦ «προέδρου», εἴτε ἐτύγχανον ποιμαίνοντες γνησίως ἐπαρχίας θρόνων ἀνωτέρων τῶν ὧν ἐλάμβανον κατ᾽ ἐπίδοσιν εἴτε μή. Τῷ τίτλῳ ἐχρῶντο ἔν τε ταῖς ὑπογραφαῖς καὶ ταῖς φήμαις, ἐφ᾽ ὅσον διήρκει ἡ πρόσθετος διοίκησις, ἵνα δηλωθῇ χωρὶς ἥ τ᾽ ἐκ χειροτονίας ἢ καὶ ἐκ μεταθέσεως ποιμαντορία αὐτῶν καὶ ἡ ταύτῃ συναφής, ἡ κατ᾽ ἐπίδοσιν, ἥτις ἐλογίζετο συντελουμένη προεδρικῶς. Ὁ Χριστουπόλεως λ. χ. προϊστάμενος τῆς οἰκείας μητροπόλεως, τῷ δὲ 1317 λαβὼν κατ᾽ ἐπίδοσιν τὴν ἀρχιεπισκοπὴν Δράμας ἐτιτλοφορεῖτο καὶ ὑπέγραφε «Μητροπολίτης Χριστουπόλεως καὶ πρόεδρος Δράμας». Ὁ Κυζίκου ἀναδεξάμενος τῷ 1347 κατ᾽ ἐπίδοσιν τὴν διοίκησιν τῆς ἐπαρχίας Γάνου ἐτιτλοφορεῖτο καὶ ὑπέγραφε «Μητροπολίτης Κυζίκου καὶ πρόεδρος Γάνου». Ὁ Μύρων ἢ Μυρέων ποιμαίνων τὴν ἣν ἔλαχεν ἐκ χειροτονίας ἐπαρχίαν, λαβὼν δὲ τῷ 1387 κατ᾽ ἐπίδοσιν τὴν Ῥόδον ἐτιτλοφορεῖτο καὶ ὑπέγραφε «Μητροπολίτης Μυρέων καὶ πρόεδρος Ῥόδου». Οὕτω καὶ περὶ τῶν λοιπῶν. [39])

(Ἕπεται συνέχεια)

ΗΛ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΗΣ

---

[37]) Σύνταγμα ἱερῶν κανόνων Ῥάλλη καὶ Ποτλῆ, τόμος Ε´, σελ. 118. 589.
[38]) Αὐτόθι Ε´ 392.
[39]) Acta A` 68. 261. B´ 92—95.

ΕΠΙΣΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

Α'

Παναγιώτατε καὶ Μακαριώτατε Πάτερ,

Ἡ Ὀρθόδοξος Αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία τῆς Γεωργίας ὑπέστη σπουδαίαν ἀπώλειαν κατὰ τὸ διαρρέον τοῦτο ἔτος. Ὁ Καθολικὸς Πατριάρχης πάσης Γεωργίας, ὁ Μακαριώτατος Ἀμβρόσιος ἀνεπαύθη ἐν Κυρίῳ, τῇ 29ῃ Μαρτίου [ν. ἡμερ.].

Ἡ ἐπιτόπιος Σύνοδος τῆς Γεωργιανῆς Ἐκκλησίας, ἥτις συνῆλθεν ἐν Τυφλίδι ἐ. ἔ., ἐξέλεξεν ὡς Καθολικὸν Πατριάρχην πάσης Γεωργίας τὴν ἐμὴν ἀναξιότητα.

Ἀναλαμβάνων τὰ καθήκοντα τῆς θείᾳ βουλήσει ἀνατεθείσης μοι ἐντολῆς μετὰ δέους καὶ τρόμου, ἀλλὰ καὶ μετὰ στερρᾶς πίστεως ἐπὶ τὴν θείαν ἀρωγήν, παρακαλῶ Ὑμᾶς, ὅπως συναντιληφθῆτέ μοι διὰ τῶν ἁγίων Ὑμῶν δεήσεων ἵνα Κύριος ὁ Θεὸς βοηθήσῃ μοι πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων τῆς διακονίας τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, πρεσβείαις τῆς Παναμώμου Θεομήτορος καὶ πάντων τῶν Ἁγίων.

Ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ταύτῃ ὑποβάλλω τὰ σέβη μου πρὸς τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα μετὰ τῶν εὐχῶν καὶ δεήσεων ὅπως ὁ Κύριος παρατείνῃ τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς Ὑμῶν ἐπ' ἀγαθῷ τῆς μιᾶς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, Ἧς μέλος αὐτεξούσιον τυγχάνει ἀπὸ μακρῶν χρόνων καὶ ἡ Ὀρθόδοξος Αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία τῆς Γεωργίας (Ἰβηρίας).

Ἐν Τυφλίδι, τῇ 6 Αὐγούστου 1927.

† *Χριστοφόρος*
Πατριάρχης Καθολικὸς πάσης Γεωργίας
Ἀρχιεπίσκοπος Μετσχέτης καὶ Τιφλίδος.

Τῇ Αὐτοῦ Παναγιότητι
Βασιλείῳ τῷ Γ'
Πατριάρχῃ Οἰκουμενικῷ καὶ Ἀρχιεπισκόπῳ Κων/πόλεως Νέας Ῥώμης.

*
* *

Β'

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Μετσχέτης καὶ Τιφλίδος καὶ Καθολικὲ πάσης Ἰβηρίας, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύριε Χριστοφόρε, τὴν Ὑμετέραν

σεβασμίαν Μακαριότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Ἀσμένως ἐλάβομεν καὶ ἀνέγνωμεν μετὰ τῆς περὶ ἡμᾶς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου τὰ ἀπὸ 6 παρελθόντος μηνὸς Αὐγούστου γράμματα τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος, δι' ὧν ἀγγέλλει ἡμῖν τὴν κατὰ τὴν ὡρισμένην τάξιν ἐκλογὴν καὶ ἀνάρρησιν Αὐτῆς εἰς τὸν ἀπὸ τοῦ μηνὸς Μαρτίου διὰ τοῦ ἐπισυμβάντος θανάτου τοῦ ἀειμνήστου Καθολικοῦ Ἰβηρίας Ἀμβροσίου χηρεύσαντα ὕπατον Θρόνον τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας τῆς Ἰβηρίας.

Ἔκδηλον δὲ τὴν εἰλικρινῆ ποιούμενοι χαράν, ἣν αἰσθανόμεθα ἐπὶ ταῖς ἀγαθαῖς εἰδήσεσι τῆς αἰσίας, τῇ εὐλογίᾳ τοῦ Θεοῦ, διευθετήσεως τῶν τῆς ἀγαπητῆς ἡμῖν Ἐκκλησίας τῆς Ἰβηρίας πραγμάτων, πρὸς ἣν ἀγάπης καὶ συμπαθείας δεσμοὶ συνέδεον πάντοτε τὴν καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίαν, καὶ ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ τῆς Ὑμετέρας σεβασμίας Μακαριότητος, προαγόμεθα διὰ τῆς ἀδελφικῆς ἡμῶν ταύτης ἀπαντητικῆς ἐπιστολῆς ἐνθέρμως τε συγχαρῆναι τῇ Ὑμετέρᾳ Μακαριότητι καὶ ἅμα ἐπεύξασθαι ὁλοψύχως ὅπως ὁ Κύριος ἐνισχύῃ πάντοτε Αὐτὴν ἐν τῇ ἐκπληρώσει τῆς ἀναληφθείσης ὑψηλῆς ἐντολῆς καὶ κατευοδοῖ τοὺς κόπους καὶ τὰς προσπαθείας Αὐτῆς ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἁγίας αὐτόθι Ἐκκλησίας καὶ τοῦ εὐσεβοῦς Ἰβηρικοῦ λαοῦ.

Ἐπὶ δὲ τούτοις καὶ αὖθις ἐν Κυρίῳ περιπτυσσόμενοι Αὐτήν, διατελοῦμεν μετ' ἀγάπης.

,αϡκζ' Σεπτεμβρίου ιβ'.

Τῆς Ὑμετέρας σεβασμίας Μακαριότητος

ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

*
* *

Γ'.

Ἀριθμ. 1715

Τῷ Παναγιωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ κυρίῳ Βασιλείῳ, ἀδελφῷ ἀγαπητῷ καὶ συλλειτουργῷ, χαίρειν ἐν Χριστῷ Σωτῆρι.

Ἓν τῶν γνωρισμάτων τῆς Ἁγίας Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐστὶ τὸ διὰ Συνόδων τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀντιλογίας διευθετεῖν, κοινῶς δ' ἀνομολογοῦνται ὡς οἱ βέλτιστοι τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας χρόνοι ἐκεῖνοι, καθ' οὓς οἱ Ποιμένες πυκνότερον τὰς συνελεύσεις συνεκρότουν καὶ συνεχέστερον ἐπὶ τῶν κοινῶν ζητημάτων κοινῶς ἐβουλεύοντο.

Καὶ τὸ μὲν τῆς συνοδικότητος πνεῦμα διακατέχει καὶ ἐν τῷ νῦν καιρῷ καὶ τὴν καρδίαν καὶ τὴν διάνοιαν τῶν τὰς εὐθύνας τῆς ποιμαντορίας ἐπωμισμένων, ὡς ἐκ πολλῶν τεκμηριοῦται γεγονότων, ἡ μέντοι ἀσθένεια τῆς πίστεως ἡμῶν φαίνεται ἄχρις ὥρας ἡττωμένη ὑπὸ τῆς δυνάμεως τῆς ροῆς τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων.

Τί δὲ ποιητέον ἡμῖν ἐστιν; Καταλιπεῖν τὸν ἀγῶνα καὶ ὁμολογῆσαι τὴν ἧτταν τῆς παρατάξεως τοῦ Θεοῦ ἔναντι τῆς παρατάξεως τοῦ Κόσμου; Ἀλλ' ἐπίκειται τὸ πρόσταγμα «αἰτεῖτε καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε καὶ εὑρήσετε· κρούετε καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν», πρόκειται δὲ εἰς μίμησιν καὶ τὸ παράδειγμα τῶν Ἀποστόλων δεηθέντων: «Πρόσθες ἡμῖν πίστιν».

Ἀπὸ τῶν σκέψεων τούτων καὶ τῶν αἰσθημάτων, συνοδικῶς ἐπὶ τῆς ἡμερολογιακῆς ἀντιλογίας διασκεπτόμενοι, ἤχθημεν μετὰ τῆς περὶ ἡμᾶς Ἁγίας Συνόδου ἐπὶ τὴν ἀπόφασιν παρακαλέσαι τοὺς Προεστῶτας τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τὰς Συνόδους αὐτῶν εὐδοκῆσαι εἰς τὴν συγκρότησιν Συνόδου Τοπικῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ περὶ τὸ τέλος τοῦ προσεχοῦς φθινοπώρου ἐπὶ τῷ εἰδικῷ σκοπῷ τοῦ δοῦναι τῷ ζητήματι τοῦ ἡμερολογίου τὴν ἐκκλησιαστικῶς πρέπουσαν διευθέτησιν ἐξ ἀποφάσεως Συνόδου εὐρυτέρας τῆς κατὰ κλῖμα Ἐκκλησιαστικόν.

Ἐσκεψάμεθα δὲ οὕτως: Εἰσὶν Ἐκκλησίαι, αἵ ἀπεδέξαντο ἤδη τοῦ ἡμερολογίου τὴν μεταρρύθμισιν, ἀλλὰ συνταράσσονται ἐκ τούτου ἐσωτερικῶς, καὶ εἰσὶν Ἐκκλησίαι, αἵ οὐ μόνον κρατοῦσιν ἔτι τὸ παλαιόν, ἀλλὰ καὶ φρονοῦσιν, ὅτι τὸ συμφέρον αὐτῶν ἀπαιτεῖ, καὶ ὅταν πᾶσαι αἱ ἄλλαι Ἐκκλησίαι προσχωρήσωσι τῷ μετερρυθμισμένῳ, ἐμμεῖναι τῷ καθεστῶτι, ἄχρις οὗ ἀρθῶσιν οἱ τὴν στάσιν ταύτην ὑπαγορεύοντες λόγοι. Μέσον τῶν δύο τούτων παρατάξεων εὑρίσκεται ἱσταμένη ἡ Ἁγιωτάτη Ἐκκλησία Ἀλεξανδρείας. Αὐτὴ κρατοῦσα ἐν τῷ πλείστῳ μέρει τῆς δικαιοδοσίας αὐτῆς τὸ παλαιὸν ἡμερολόγιον—αἱ γὰρ πέραν τοῦ Ἰσημερινοῦ παροικίαι εὐλογίᾳ Ἐκκλησιαστικῇ ἑορτάζουσι κατὰ τὸ νέον—οὐ δεσμεῖται μὲν οὐδενὶ τῶν λόγων, οὓς αἱ Ἐκκλησίαι Ἱεροσολύμων καὶ Ἀντιοχείας ὑπὲρ διατηρήσεως ἐν αὐταῖς τοῦ ἡμερολογιακοῦ καθεστῶτος προβάλλουσιν, ἕλκεται δὲ ἐκ λόγων ἰσχυρῶν εἰς ἑνότητα ἑορταστικὴν μετὰ τῶν Ἐκκλησιῶν Κωνσταντινουπόλεως, Κύπρου καὶ Ἑλλάδος, ἀφ' ὧν προέρχεται τὸ πλεῖστον τοῦ ποιμνίου αὐτῆς μᾶλλον ἢ μετὰ τῶν Ἐκκλησιῶν Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων. Ἐνῷ δ' ὅμως ἕλκεται πρὸς τὴν τῆς Κων/πόλεως ὁμάδα διαφωνεῖ πρὸς αὐτὴν ἐπὶ τοῦ τρόπου, ὃς προεκρίθη διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς μεταρρυθμίσεως. Εἶχε γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἡ Ἐκκλησία Ἀλεξανδρείας καὶ ἐξακολουθεῖ ἔχουσα τὴν γνώμην, ὅτι τὴν τοῦ ἑορτολογίου μετακίνησιν ἔδει γενέσθαι ἐξ ἀποφάσεως Συνόδου εὐρυτέρας τῆς Ἐπαρχιακῆς καὶ πρὸς διατήρησιν τοῦ συνοδικοῦ γνωρίσματος τῆς Ἐκκλησίας καὶ πρὸς μείζονα ἐπὶ τοῦ πλήθους τῶν πιστῶν

ἐπιβολήν. Εἰ δέ τις εἴποι, ὅτι ἐγένετο ἤδη τοιαύτη Σύνοδος, τὸ ἐν Κων/πόλει «Πανορθόδοξον Συνέδριον» τοῦ 1923 δεικνύς, ἀποκρινόμεθα ἡμεῖς οἱ τὴν τιμὴν τῆς Προεδρείας σχόντες, καὶ μεθ' ἡμῶν τοῦ Συνεδρίου τὰ Πρακτικά, ὅτι τοιαύτην σημασίαν οὔτε τὸ Γράμμα τῆς συγκροτήσεως αὐτοῦ, οὔτε τὸ Συνέδριον ἀνεγνώρισαν εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν ταύτην Συνέλευσιν, οὐδὲ ἐτηρήθη ὅ,τι τὸ Συνέδριον ὡς ψήφισμα ταῖς Ἐκκλησίαις προέτεινεν.

Ἐπεὶ οὖν ἡ καθ' ἡμᾶς Ἁγιωτάτη Ἐκκλησία εὑρίσκεται ἔχουσα κοινὰ σημεῖα καὶ ἑνότητος καὶ διαφωνίας πρὸς ἑκατέραν ὁμάδα, ἐκρίθη ὡς δυναμένη λαβεῖν τὴν πρωτοβουλίαν τῆς προσπαθείας πρὸς συγκρότησιν ***Συνόδου Τοπικῆς*** ἐν τῇ πίστει καὶ τῇ ἐλπίδι, ὅτι ἐὰν μόνον κατορθωθῇ συνελθεῖν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀριθμόν τινα ποιμένων τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ὑπαγορεύσει τὸ συμφέρον τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ πάντες οἱ μὴ ἐξ ἐριθείας Χριστὸν καταγγέλλοντες, οὐχ ἁγνῶς, οἰόμενοι θλῖψιν προστιθέναι εἰς τὰς θλίψεις τῶν Ποιμένων πειθαρχήσουσι καὶ ἔσται μέγα τὸ κέρδος τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ πρόσκλησις ἡμῶν ἀπευθύνεται πρωτίστως καὶ κυρίως ταῖς Ἐκκλησίαις Κων/πόλεως, Ἀντιοχείας, Ἱεροσολύμων, Κύπρου καὶ Ἑλλάδος, καθότι ἡ μεταξὺ αὐτῶν ἐπικοινωνία στενωτέρα οὖσα τῆς μετὰ τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν προσδίδωσι μείζονα ὀξύτητα τῷ ἀπὸ τοῦ ἡμερολογίου ἐρεθισμῷ καὶ δημιουργεῖ ἰδιαίτερον τῶν Ἐκκλησιῶν τούτων συμφέρον ἐν τῇ τούτου διευθετήσει. Ἔσται ὅμως ἐμφανεστέρα τοῦ Θεοῦ ἡ ἐπίσκεψις εἴπερ καὶ αἱ λοιπαὶ Αὐτοκέφαλοι Ἐκκλησίαι, ἤτοι ἡ ἐν Ρωσίᾳ καὶ ἐν Γιουγκοσλαβίᾳ, ἡ ἐν Ρουμανίᾳ καὶ ἐν Πολωνίᾳ εὐαρεστηθεῖεν ἀποστεῖλαι εἰς τὴν Σύνοδον Ἀντιπροσώπους. Ἡμεῖς γὰρ καὶ τούτους καὶ ἀποδεξόμεθα ἐν θερμῇ ἀδελφικῇ ἀγάπῃ καὶ τιμήσομεν ὡς μέλη γνήσια τῆς Τοπικῆς Συνόδου Ἀλεξανδρείας.

Ὁρίζομεν δὲ ὡς ἡμέραν ἐνάρξεως τῶν συνεδριῶν τὴν 26ην Ὀκτωβρίου, 8ην Νοεμβρίου, ἑορτὴν τοῦ Μεγαλομάρτυρος μὲν καὶ Τροπαιοφόρου Δημητρίου κατὰ τοὺς μέν, τῶν Ἀρχαγγέλων δὲ Μιχαὴλ καὶ Γαβριὴλ κατὰ τοὺς δέ, μετὰ δέησιν ἐν κοινῇ Ἱερουργίᾳ.

Καὶ ὁ μὲν ἀριθμὸς τῶν ἐξ ἑκάστης Ἐκκλησίας προσελευσομένων Ποιμένων ἐπαφίεται τῇ κρίσει τῶν Προεστώτων τῶν Ἐκκλησιῶν, οἵ καὶ αὐξήσουσιν ἡμῶν τὴν χαρὰν αὐτοπροσώπως τῆς Συνόδου μετέχοντες. Ὅ,τι δὲ μόνον ἀναγκαῖον προστεθῆναι ἡγούμεθα ἐστὶ τοῦτο : Γνωσθῆναι ἡμῖν εἰ δυνατὸν ἐνωρίτερον τῆς 1ης Σεπτεμβρίου τὰ ὀνόματα τῶν μεθεξόντων τῆς Συνόδου, ἵνα πρὸς τοῖς ἄλλοις γένηται ἐγκαίρως πᾶσα δυνατὴ διευθέτησις πρὸς ἄνετον αὐτῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ διαμονήν.

Καὶ τὸ μὲν πρώτιστον καὶ κύριον ἔργον τῆς Συνόδου ἔσται τοῦ ἡμερολογιακοῦ ζητήματος ἡ διευθέτησις. Ἐὰν δ' ὅμως Ἐκκλησίας τινὸς οἱ ἀντι-

πρόσωποι κρίνωσιν ἀναγκαῖον καὶ ἕτερον τῶν ἐκκρεμῶν ζητημάτων γενικῆς μορφῆς ἐξετασθῆναι, ὡς λ. χ. τὸ περὶ κωλυμάτων τοῦ Γάμου καὶ τοῦτο κοινῶς τὰς 'Εκκλησίας τῆς 'Ανατολῆς ἀπασχολοῦν καὶ ἡ Σύνοδος ἐδέχετο τὴν ἐξέτασιν, ἀκουσθήσεται καὶ περὶ τούτου τῆς 'Αγίας Συνόδου ἡ γνώμη, ἄνευ μέντοι σημασίας ὑποχρεωτικῆς δι' οὐδεμίαν τῶν ἐπὶ μέρους Συνόδων. Ρητῶς ὅμως καὶ ἐμφαντικῶς κηρύσσεται ἐξ ἀρχῆς συστάσεως αὐτῆς ἀναρμοδία ἡ συγκαλουμένη Τοπικὴ Σύνοδος πρὸς ἐξέτασιν οἱουδήποτε ζητήματος ἐσωτερικοῦ οἱασδήτινος τῶν ἐπὶ μέρους 'Εκκλησιῶν.

Διὰ βεβαίας ἔχομεν ἐλπίδος, ὅτι καὶ αἱ 'Εκκλησίαι 'Ιεροσολύμων καὶ 'Αντιοχείας, αἱ ἀποκλίνασαι πρό τινων μηνῶν πρὸς τὴν πρότασιν τῆς 'Εκκλησίας 'Αλεξανδρείας περὶ κοινῆς ἐπὶ τοῦ ἡμερολογίου τῶν τριῶν Πατριαρχῶν διασκέψεως εὐαρεστηθήσονται μετασχεῖν τῆς προσκαλουμένης εὐρυτέρας Συνόδου. Πρόδηλον γὰρ ὅτι τὸ ἐκτεθῆναι ἐπὶ Συνόδου Μεγάλης τὰς ἀπόψεις αὐτῶν καὶ τυχεῖν ταύτας τῆς κοινῆς τῶν ἀδελφῶν 'Εκκλησιῶν ἐγκρίσεως, αὐταῖς μὲν ταῖς 'Εκκλησίαις κατασφαλίσει ἐγκυρότερον τὸ ποθούμενον ὡς νόμιμον ἀπὸ τοῦ κανόνος ἐξαίρεσιν, τῷ δὲ τῶν πιστῶν πλήθει ἔσται ὠφελείας οὐ τῆς τυχούσης πρόξενον, ἅτε δὴ προβιβάζον αὐτῶν τὴν διάνοιαν εἰς εὐρυτέραν ἀντίληψιν τῆς 'Εκκλησιαστικῆς ἑνότητος, ἣν ἐξ ἀγνοίας φαντάζονται διεσπωμένην ἐκ τῆς περὶ τὰς ἡμέρας τῶν 'Εορτῶν διαφορᾶς καὶ ἔχουσιν ἄρα ἀνάγκην ἐμπραγμάτου διδασκαλίας.

'Ο Δομήτωρ τῆς 'Εκκλησίας, ἐξ οὗ ἔχομεν καὶ τὸ θέλειν καὶ τὸ ἐνεργεῖν ὑπὲρ τῆς εὐδοκίας, κατευθύνοι καὶ ἐν τῷ προκειμένῳ ἔργῳ καὶ τὴν θέλησιν καὶ τὴν ἐνέργειαν τῶν 'Εκκλησιῶν κατὰ τὸ Ἅγιον Αὐτοῦ θέλημα. 'Αμήν.

'Εν 'Αλεξανδρείᾳ, τῇ 10/23 'Ιουλίου 1927.

Τῆς 'Υμετέρας φίλης Παναγιότητος
ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς
† *'Ο* ***'Αλεξανδρείας*** *ΜΕΛΕΤΙΟΣ*

*
* *

V.

Αριθμ. πρωτ. 1975

Παναγιώτατε καὶ Μακαριώτατε Πάπα καὶ Πατριάρχα 'Αλεξανδρείας καὶ πάσης γῆς Αἰγύπτου, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύριε Μελέτιε, τὴν 'Υμετέραν σεβασμίαν Παναγιότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Μετὰ τῆς δεούσης προσοχῆς ἀνεγνώσθη ἐν συνεδρίᾳ συνοδικῇ λη-

φθεῖσα ἡ ἀπὸ κγ´ τοῦ παρελθόντος μηνὸς Ἰουλίου τιμίας ἐπιστολὴ τῆς Ὑμετέρας γερασμίας Παναγιότητος, δι᾿ ἧς ἀγγέλλει τὴν ἀπόφασιν, εἰς ἣν μετὰ τῆς περὶ Αὐτὴν Ἁγίας Συνόδου, διασκεπτομένη περὶ τῆς ἡμερολογιακῆς ἀντιλογίας, ἤχθη τοῦ συγκαλέσαι περὶ τοῦ ζητήματος τούτου Τοπικὴν Σύνοδον ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, καλεῖ δὲ καὶ ἡμᾶς εἰς συμμετοχὴν εἰς τὴν Σύνοδον ταύτην.

Πολλὴν ἐξ ἀρχῆς αἰσθανθέντες θλῖψιν ἐκ τῆς προελθούσης ἐν τῷ ἁπλῷ καὶ σαφεῖ ζητήματι τοῦ ἡμερολογίου διαφόρου γνώμης καὶ στάσεως μεταξὺ τοῦ καθ᾿ ἡμᾶς καὶ τῶν λοιπῶν τριῶν σεπτῶν Πατριαρχικῶν θρόνων, οἵτινες ἀείποτε ὡς ἓν ἀδιάσπαστον συνεβάδιζον σῶμα, οὐκ ἦν δυνατὸν ἵνα μὴ αἰσθανθῶμεν ἀνακούφισιν μανθάνοντες τὰς θεοφιλεῖς προσπαθείας, ἃς ἡ Ὑμετέρα γερασμία Παναγιότης ζηλωτῶς ἀπὸ τῆς εἰς τὸν Ἁγιώτατον τῆς Ἀλεξανδρείας Θρόνον αἰσίας ἀνόδου κατέβαλε καὶ καταβάλλει πρὸς τὴν προσήκουσαν διευθέτησιν τῶν πραγμάτων καὶ αὐτόθι οὐ μὴν δ᾿ ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς δυσὶν ἄλλοις Πατριαρχικοῖς Θρόνοις, ἐν σχέσει πρὸς τὴν εἰσαχθεῖσαν ἤδη καὶ ἐφαρμοζομένην ὑπὸ τῆς καθ᾿ ἡμᾶς Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἄλλων ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν ἡμερολογιακὴν διαρρύθμισιν. Καὶ νῦν δέ, ἐνωτιζόμενοι καὶ ἐκ τῶν ἀδελφικῶν Αὐτῆς γραμμάτων τὰ περὶ τῶν προσπαθειῶν Αὐτῆς τούτων, χαίρομεν, ὡς εἰκός, καὶ οὐκ ἔχομεν ἀλλ᾿ ἢ ὅλῃ ψυχῇ εὐχηθῆναι ὑπὲρ τῆς εὐοδώσεως καὶ τῆς πλήρους ἐπιτεύξεως τοῦ ἱεροῦ σκοποῦ, πρὸς ὃν ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης, ἐν τῇ πεπνυμένῃ Αὐτῆς ὑπὲρ τῶν ἀναγκῶν τοῦ ποιμνίου καὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ συμφέροντος ἀντιλήψει καὶ ἐν τῷ ἐνθέῳ Αὐτῆς ζήλῳ οὐ παύεται χωροῦσα διὰ πασῶν Αὐτῆς τῶν ἐνεργειῶν.

Ἀλλὰ προκειμένου ὅμως περὶ συμμετοχῆς καὶ ἡμῶν, ὡς καλούμεθα, εἰς τὴν συγκαλουμένην αὐτόθι Σύνοδον, ἐσμὲν ἠναγκασμένοι ἵνα δηλώσωμεν ἀδελφικῶς ὅτι κατὰ τὴν ἀντίληψιν ἡμῶν εἰς τὴν Σύνοδον ταύτην, ἥτις ἐκρίθη ἀναγκαία πρὸς τὴν αἰσίαν τῶν πραγμάτων ἐν ταῖς αὐτόθι ἀδελφαῖς Ἐκκλησίαις διευθέτησιν ὡς πρὸς τὴν ἡμερολογιακὴν διαρρύθμισιν, οὐδεὶς συντρέχει λόγος, ἵνα συμμετάσχωμεν καὶ ἡμεῖς, ἀρκεῖ δὲ ἵνα μέρος εἰς αὐτὴν λάβωσι μόνον ἀντιπρόσωποι τῶν Ἐκκλησιῶν τούτων, ἐπιζητοῦντες καὶ ἐξευρίσκοντες διὰ τῆς κοινῆς ἐν Συνόδῳ συσκέψεως τὸν κρείττονα ὡς πρὸς αὐτὰς τρόπον τῆς διευθετήσεως.

Τό γε γὰρ ἐφ᾿ ἡμῖν, ὑπολαμβάνομεν δὲ ὅτι ὁμοίας ἔχονται γνώμης καὶ αἱ λοιπαὶ ἐφαρμόζουσαι ἤδη τὸ διωρθωμένον ἡμερολόγιον ἀδελφαὶ Ἐκκλησίαι, ἔχομεν τὴν ἀντίληψιν καὶ τὴν πεποίθησιν, ὅτι τὸ ζήτημα τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἡμερολογίου ὑπὸ τὴν γενικὴν αὐτοῦ ἐκκλησιαστικὴν ὄψιν τυγχάνει ἤδη παγίως καὶ ὁριστικῶς λελυμένον, οἱαδήτις δὲ ἀνασκάλευσις καὶ ἀναθεώρησις τῶν κατ᾿ αὐτὸ ἐν συναθροίσεσι νέαις μόνον σκάνδαλα καὶ

ζημίας δύναται ἵνα ἐπενέγκη. Ὁποιαδήτις γὰρ καὶ ἂν ᾖ ἡ πορεία τῶν πραγμάτων ἐν τῇ Συνόδῳ ταύτῃ, ἡ ἐν αὐτῇ συμμετοχὴ καὶ ἡμῶν ἕξει ἀναμφιβόλως ὡς ἀποτέλεσμα ἵνα θῇ ἐν ἀμφιβόλῳ τὸ κῦρος τῆς ἐφαρμοζομένης ἤδη ἀποφάσεως, παρέχουσα τὴν ἐντύπωσιν ἀναγνωρίσεως διαπραχθέντων σφαλμάτων ἢ ὑπάρξεως χωλαινόντων σημείων, τοῦθ' ὅπερ ἥκιστα βεβαίως εἰς καλόν τι δύναται συντελέσαι. Τοῖς μὲν γὰρ ὀλίγοις τισὶ τοῖς οὐχ ἁγνῶς ἢ κατὰ πλάνην ὑπὲρ τοῦ παλαιοῦ κοπτομένοις ἔτι ἡμερολογίου ἡ οὕτω γινομένη ἀνασκάλευσις αὕτη, ἔσται πάντως οὐχὶ γέφυρα πρὸς τὴν εἰς εὐθεῖαν ἐπάνοδον, ἀλλὰ νέον τι, ὡς εἰπεῖν, αὐτοῖς ἔρεισμα πρὸς τὴν ἐν τῇ ἰδίᾳ πλάνῃ στερροτέραν ἐμμονήν, τῷ ὄγκῳ δὲ ἐξ ἄλλου τοῦ φιλοχρίστου λαοῦ, ὅστις ἐν ἐμπιστοσύνῃ καὶ ἀφοσιώσει εὐσεβόφρονι πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ταῖς ἀποφάσεσιν αὐτῆς καὶ τοῖς ὁρισμοῖς ἠκολούθησε καὶ ἐκ τῆς πείρας δὲ ἤδη ἔγνω ὁποῖον ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία προσεπόρισεν αὐτῷ ἀγαθόν, προβᾶσα ταχέως καὶ εὐσταθῶς εἰς τὴν συνταύτισιν καὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πρὸς τὸ ὑπὸ πάντων ἤδη τῶν Ὀρθοδόξων Κρατῶν εἰσαχθὲν καὶ ἐφαρμοζόμενον πολιτικῶς νέον ἡμερολόγιον, τὸ ἡμερολόγιον τοῦτο πάντων τῶν χριστιανικῶν καὶ τῶν πεπολιτισμένων κρατῶν καὶ λαῶν, ἔσται ἀφορμὴ ἀδοκήτου σκανδαλισμοῦ καὶ κλονισμοῦ, οὗ τὴν γένεσιν ἡ καλῶς τοῦ ποιμνίου προνοοῦσα ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ οὐδέποτε ὀφείλει εὐνοῆσαι, πολλῷ δ' ἧττον συνεργῆσαι πρὸς αὐτόν.

Διὰ τοῦτο καὶ δηλοῦμεν ἐπαναλαμβάνοντες, ὅτι εἰς τὴν οὕτω συνερχομένην αὐτόθι περὶ τοῦ ἡμερολογίου Σύνοδον ἡμεῖς μὲν οὐ θεωροῦμεν δυνατὸν οὐδὲ ὠφέλιμον συμμετασχεῖν, ἠθέλομεν δὲ καὶ ἄλλως μάλιστα λυπηθῇ εἴ γε κατ' αὐτὴν καὶ αὐτοὶ οἱ συμμεθέξοντες, ἐκτὸς τῆς περιωρισμένης καὶ ἀναλόγου πρὸς τὴν κατάστασιν καὶ τὸ συμφέρον τῶν ἰδίων περιοχῶν ἐξετάσεως καὶ διασκέψεως, ἤθελον ἐπεκταθῇ καὶ εἰς κρίσεις καὶ ἀποφάσεις γενικωτέρας, θιγούσας τὰ πεπραγμένα ἤδη ἐν τούτῳ ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν καὶ δυναμένας ἀφορμὰς ἀπορίας καὶ ἐπικρίσεως παρασχεῖν. Περὶ γὰρ τῶν τοιούτων ἐξετάσεων καὶ συζητήσεων εἴπερ καὶ αὗται κρίνονται ὑπό τινων ἀπαραίτητοι, ἁρμοδιωτέρα βεβαίως ἔσται φροντίσαι καὶ ἐγκυροτέραν ἐξενεγκεῖν γνώμην εἴτε ἡ μέλλουσα Ἁγία Ὀρθόδοξος Οἰκουμενικὴ Σύνοδος εἴτε καὶ γενικὴ Προσύνοδος πασῶν τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, εἰς ἧς τὴν συγκρότησιν ἡ καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησία προσεκάλεσεν ἤδη τὰς ἀδελφὰς Ἐκκλησίας καὶ ἧς, ληφθείσης ἤδη καταφατικῆς παρὰ τῶν πλείστων ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν ἀπαντήσεως, ἐλπίζεται ταχεῖα ἡ πραγμάτωσις, ὅτε καὶ «ἑκάστου τὸ ἔργον φανερὸν γενήσεται» καὶ δῆλος ἕκαστος γενήσεται τί ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ παρουσιασθείσῃ ἀνάγκῃ ἐπῳκοδόμησε.

Ταῦτα ἐν ἀγάπῃ τῇ Ὑμετέρᾳ γερασμίᾳ Παναγιότητι ἀποκρινόμενοι

καὶ εὐχόμενοι καὶ αὖθις εὐόδωσιν τῶν θεοφιλῶν Αὐτῆς προσπαθειῶν ὡς πρὸς τὴν ἀπολύτως ἐπιβεβλημένην καὶ ἀναπόφευκτον ἡμερολογιακὴν διόρθωσιν, ἥτις καὶ ὡς ἕνεκα τῶν περιστάσεων παρεσκευάσθη καὶ ὡς εἰσήχθη ὑπὸ τῶν ἐφαρμοζουσῶν ἤδη αὐτὴν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν οὐδὲν τὸ ἀντικανονικὸν ἢ ἄτοπον κατὰ λόγον ἀληθείας παρουσιάζει, πολλὴν δὲ τοὐναντίον ἐνέχει τὴν ὠφέλειαν καὶ τὴν τιμὴν διὰ τὴν Ἁγίαν ἡμῶν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν ὡς ἀγρύπνως κηδομένην τοῦ ποιμνίου καὶ ἐπαξίως εἰς τὰ καλὰ καὶ τίμια καὶ εἰς πᾶσαν ἐν Χριστῷ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν πρόοδον χειραγωγοῦσαν αὐτό, κατασπαζόμεθα καὶ αὖθις Αὐτὴν ἀδελφικῶς καὶ διατελοῦμεν μετ᾿ ἀγάπης

͵αϡκζ΄ Αὐγούστου κζ΄

Τῆς Ὑμετέρας γερασμίας Παναγιότητος
ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς
† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

*
* *

Ε΄.

Ἀριθμ. { Πρωτ. 2504 / Διεκπ. 1444

† ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ἐλέῳ Θεοῦ, Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Τοῖς ἐν Ἑλλάδι Ἱερωτάτοις Μητροπολίταις τοῦ καθ᾿ ἡμᾶς Ἁγιωτάτου Ἀποστολικοῦ καὶ Πατριαρχικοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, χάριν καὶ εἰρήνην παρὰ Θεοῦ.

Ἐκ τῶν κατ᾿ ἐπανάληψιν τελευταίως γραφέντων καὶ ἐνταλέντων τοῖς ἁγίοις Ἀρχιερεῦσι περὶ τῶν ἱερατικῶν χειροτονιῶν κατεῖδον βεβαίως πάντες τὴν ἀπορίαν καὶ στενοχωρίαν, εἰς ἣν περιέρχεται ἡ Ἐκκλησία λαμβάνουσα ἐπισήμους καταγγελίας περὶ τῶν τελουμένων παραβάσεων ὑπὸ ἐνίων ἐκ τῶν ἡμετέρων ἱεραρχῶν τῶν περὶ χειροτονιῶν κανονικῶν διατάξεων καὶ ἐκκλησιαστικῶν θεσμῶν.

Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἀπητήθη διὰ τῆς τελευταίας ἀπὸ ζ΄ παρελθόντος Μαΐου, ἀριθμ. 1272, Πατριαρχικῆς ἡμῶν καὶ Συνοδικῆς Ἐγκυκλίου, ὅπως διὰ πᾶσαν οἱανδήτινα ἱερατικὴν ἢ διακονικὴν χειροτονίαν γενικῶς ζητῆται καὶ λαμβάνηται προηγουμένως ἔγκρισις καὶ ἄδεια τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ὑποβαλλομένων εἰς αὐτὴν ἐν ἀκριβείᾳ καὶ σαφηνείᾳ τῶν ἀναγκαίων δικαιολογητικῶν ἐν σχέσει πρὸς τὴν ζητουμένην χειροτονίαν.

Νῦν δὲ ἐξ ἀφορμῆς νεωτέρων καταγγελιῶν ἐκ μέρους ἰδίως τῆς Αὐτοκεφάλου Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος περὶ γενομένων ὑπό τινων τῶν ἁγίων ἀδελφῶν χειροτονιῶν προσώπων προερχομένων ἐξ ἐπαρ-

ιχῶν τοῦ κλίματος αὐτῆς, ἄνευ γνώμης καὶ κανονικῆς ἀδείας τοῦ οἰκείου ἀρχιερέως, πολλάκις δὲ προσώπων καὶ περὶ ἄλλα τινὰ σημεῖα τοῦ βίου αὐτῶν μὴ ὄντων ἐν τάξει, διασκεψάμενοι συνοδικῶς ἔγνωμεν προτρέψασθαι καὶ αὖθις πάντας τοὺς ἀγαπητοὺς ἐν Χριστῷ ἀδελφούς, ὅπως προκειμένου περὶ χειροτονίας προσώπων προερχομένων εἴτε ἐξ ἄλλης ἐπαρχίας τοῦ καθ' ἡμᾶς κλίματος εἴτε ἐξ ἄλλης Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ζητῆται ἐπιμελῶς καὶ λαμβάνηται καὶ ἡ συγκατάθεσις τοῦ οἰκείου ἀρχιερέως ἵνα μὴ ἄλλως ὑπέχῃ ὁ χειροτονῶν ἀρχιερεὺς βαρεῖαν τὴν ἐκκλησιαστικὴν εὐθύνην.

Ταῦτα εἰς διασάφησιν καὶ συμπλήρωσιν τῆς ὡς ἄνω ἀπὸ ζ' Μαΐου, ἀριθμ. 1272, Πατριαρχικῆς ἡμῶν καὶ Συνοδικῆς Ἐγκυκλίου.

Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἴη μετὰ τῆς ὑμετέρας Ἱερότητος.

,αϡκζ' Σεπτεμβρίου κα'.

† Ὁ ***ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφός.***

† Ὁ Κυζίκου ***Καλλίνικος*** ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
† Ὁ Χαλκηδόνος ***Ἀγαθάγγελος*** ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
† Ὁ Δέρκων ***Φώτιος*** ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
† Ὁ Προύσης ***Νικόδημος*** ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
† Ὁ Νεοκαισαρείας ***Ἀμβρόσιος*** ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
† Ὁ Πριγκηπονήσων ***Θωμᾶς*** ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
† Ὁ Σάρδεων καὶ Πισιδίας ***Γερμανὸς*** ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
† Ὁ Σηλυβρίας ***Εὐγένιος*** ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
† Ὁ Ἡλιουπόλεως καὶ Θείρων ***Γεννάδιος*** ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
† Ὁ Ἴμβρου καὶ Τενέδου ***Ἰάκωβος*** ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Ὑπὸ τὰς θερμοτέρας εὐχὰς ὁλοκλήρου τοῦ λαοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, μετὰ τρίμηνον ἐν αὐτῇ διαμονήν, ἀνεχώρησε σήμερον (30) διὰ Μουδανίων καὶ Προύσης εἰς τὴν πρωτεύουσαν ἡ Α. Ἐξοχότης ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ΓΑΖΗ ΜΟΥΣΤΑΦΑ ΚΕΜΑΛ ΠΑΣΑΣ.

Τὸν Ἐνδοξότατον Πρόεδρον προέπεμψαν τιμητικώτατα ἀπὸ τῶν

ἀνακτόρων τοῦ Δολμᾶ-Βαξὲ αἱ ἐπίσημοι ἀρχαὶ τῆς πόλεως καὶ πλῆθος ἄπειρον λαοῦ, οὕτινος τὰ αἰσθήματα δι' ὡραίας προσλαλιᾶς διηρμήνευσεν ὁ Δήμαρχος Κωνσταντινουπόλεως.

Εἰς τὰς ἐκδηλώσεις ταύτας εὐγνωμοσύνης καὶ ἀφοσιώσεως συμμετέχουσα καὶ ἡ «'Ορθοδοξία» εὔχεται ὁλοψύχως πρὸς τὸν 'Ενδοξότατον Πρόεδρον κατευόδιον καὶ ἐνίσχυσιν ἐν τῇ ἐκπληρώσει τῆς ὑψηλῆς αὐτοῦ ἀποστολῆς.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ

'Η τελετὴ τῆς 'Ινδίκτου.— Μετὰ τῆς εἰθισμένης ἐκκλησ. ἐπισημότητος καὶ τάξεως διεξήχθη ἐν τοῖς Π/χείοις τῇ 1ῃ λήξαντος μηνὸς ἡ τελετὴ τῆς 'Ινδίκτου [ΙΑ'], ἤτοι τῆς α' τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους, μεθ' ἧς συνδέεται καὶ ἡ ἀπό τινων ἐτῶν καθιερωμένη ἑορτὴ πρὸς τιμὴν τῆς ἐν τῷ Πανσέπτῳ Πατρ. ναῷ φυλασσομένης ἱστορικῆς εἰκόνος τῆς Παμμακαρίστου. Κατὰ τὴν κρατοῦσαν τάξιν ἐν τῷ 'Εσπερινῷ ἐχοροστάτησεν ἡ Α. Θ. Π., κατὰ δὲ τὴν θείαν λειτουργίαν τῇ Α. Θ. Παναγιότητι συνεχοροστάτησαν οἱ σεβ. ἅγιοι Συνοδικοί, ἐξαιρέσει μόνον τῶν ἐν ἀναρρώσει διατελούντων σεβ. ἁγίων Νικαίας καὶ Ροδοπόλεως, ὡς καὶ ὁ ἐνταῦθα παρεπιδημῶν σεβ. ρῶσος 'Αρχιεπίσκοπος Β. 'Αμερικῆς κ. 'Αλέξανδρος. Εἶτα ἀνῆλθον ἅπαντες εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Θρόνου, ἔνθα μετὰ τὴν νενομισμένην ἱεροτελεστίαν ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἀνέγνω τὴν σχετικὴν Πρᾶξιν, ἣν καὶ συνυπέγραψαν μετ' Αὐτῆς ἅπαντες οἱ ὡς ἄνω ἀρχιερεῖς φέροντες, ὡς ἔθος, ἐπιτραχήλιον καὶ ὠμοφόριον.

Πατριαρχικαὶ χοροστασίαι. — Τῇ 14 λήξαντος μηνὸς ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς 'Υψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ἡ Α. Θ. Π. ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ Πανσέπτῳ Πατρ. Ναῷ, ἱερουργοῦντος τοῦ πανοσ. 'Αρχιγραμματέως τῆς 'Ι. Συνόδου, ἀρχιμ. κ. Δωροθέου.

— Εὐλαβεῖ προσκλήσει τῶν οἰκείων ἐκκλησ. 'Επιτροπῶν ἡ Α. Θ. Π. ἐχοροστάτησεν ἐν τοῖς ἱ. ναοῖς Παναγίας Νεοχωρίου (2), Π. Μπάνιου (9), 'Εγρῆ καποῦ (16), Σαλματομβρουκίου (23) καὶ "Εξ Μαρμάρων (30), ἐν πυκνῇ συρροῇ εὐσεβοῦς ἐκκλησιάσματος.

'Ονοματικαὶ ἑορταί.— Τοὺς ἑορτάζοντας σεβ. μητροπ. Μαρωνείας (3), Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης, Καστορίας, Κοζάνης, Καρδαμύλων, Νεοπελαγωνείας καὶ Σουφλίου (9) ἡ Α. Θ. Π. συνεχάρη τηλεγραφικῶς.

—Πρὸς τὸν ἑορτάζοντα θεοφ. ἐπίσκοπον πρώην Μετρῶν (9) τὰς σεπτὰς Πατριαρχικὰς εὐχὰς διεβίβασεν ὁ πανοσ. Μ. 'Αρχιδιάκονος.

— 'Η Α. Θ. Π. ἐπισκεψαμένη ἐξέφρασε τὰς εὐχὰς Αὐτῆς πρὸς τὸν ἑορτάζοντα πανοσ. Μ. 'Εκκλησιάρχην (3).

'Οφφικιάλοι. — 'Η Α. Θ. Π. ἀπένειμε τῷ ἐλλογίμῳ καθηγητῇ κ. Βασ. Μυστακίδῃ τὸ ὀφφίκιον τοῦ "Αρχοντος Διδασκάλου τῆς Μ. τοῦ Χριστοῦ 'Εκκλησίας.

Μνημόσυνα. Κατὰ τὸ τελεσθὲν ἐν τῷ ἱ. ναῷ τῆς 'Αγ. Τριάδος Πέραν (23) τεσσαρακονθήμερον μνημόσυνον ὑπὲρ τοῦ ἀειμνήστου *Δημ. Φύτου* τὴν Α. Θ. Π. ἀντεπροσώπευσεν ὁ πανοσ. Μ. Πρωτοσύγκελλος.

Διορισμός.— Διευθυντὴς τοῦ Τουρκικοῦ Γραφείου τῶν Πατριαρχείων, εἰς διαδοχὴν τοῦ ἀειμνήστου *Δ. Φύτου,* διωρίσθη ὁ ἐκ τῶν δικηγόρων τῆς πόλεως ἡμῶν κ. Ε. Μαυρίδης, πτυχιοῦχος τῶν νομικῶν Σχολῶν Κων/πόλεως καὶ 'Αθηνῶν, εὐδοκιμώτατα ἐπὶ σειρὰν πολλῶν ἐτῶν τὸ τοῦ δικηγόρου ἐπάγγελμα ἐξασκήσας καὶ συγγραφεὺς πολλῶν νομικῶν μελετῶν.

Ἱερὰ Θεολογικὴ Σχολή.— Τῇ 17 λήξαντος μηνὸς μετὰ τῆς εἰθισμένης τάξεως ἐγένετο ἡ ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν μαθημάτων νενομισμένη τελετή, προεξάρχοντος τοῦ σεβ. μητροπολίτου Κυζίκου, προέδρου τῆς Ἐφορείας, παρισταμένων δὲ καὶ τῶν ἐκ τῶν ἐφόρων τῆς Σχολῆς σεβ. Προύσης καὶ Σάρδεων. Κατάλληλον τῇ τελετῇ λόγον, μεστὸν ὡραίων παραινέσεων, ἐξεφώνησεν ὁ Σχολάρχης παν. Μητροπολίτης Σταυρουπόλεως, ἐπεσφράγισε δὲ αὐτὴν δι' ὀλίγων ὁ προεξάρχων Μητροπολίτης.

Μητροπολίτης Ροδοπόλεως.— Μετὰ μηνιαίαν περίπου νοσηλείαν ἐν τοῖς νοσοκομείοις Βαλουκλῆ ἀναρρώσας ἀπῆλθεν εἰς Χάλκην, ἔνθα κατοικεῖ, ὁ ἐκ τῶν συνοδικῶν σεβ. μητροπολίτης Ροδοπόλεως κ. Κύριλλος. Ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Π. καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐπεσκέφθησαν αὐτὸν ὁ πανοσ. Μ. Πρωτοσύγκελλος καὶ ὁ Ἀρχιγραμματεύς. Ἡ Α. Σεβ. ζητήσασα ἔλαβε παρὰ τῆς Ἐκκλησίας μηνιαίαν ἀναρρωτικὴν ἄδειαν.

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ — ΕΠΑΡΧΙΑΙ

Κανονικαὶ ἄδειαι. — Ἐχορηγήθη συνοδικῶς μηνιαία ἄδεια πρὸς μετάβασιν εἰς Ἀθήνας διὰ λόγους ὑγείας τοῖς πανιερ. Μητροπολίταις Σουφλίου κ. Ἰωακεὶμ καὶ Ἐλευθερουπόλεως κ. Αἰμιλιανῷ.

— Ἐπανῆλθον εἰς τὰς ἕδρας τῶν ἐπαρχιῶν αὐτῶν οἱ πανιερ. Μ/ται Σερρῶν, Σισανίου καὶ Γενιτσῶν, εἰς Ἀθήνας δὲ ἀπὸ τῶν θερμῶν ὁ σεβ. Μ/της Τραπεζοῦντος.

— Χρησιμοποιῶν προγενεστέραν ἄδειαν τῆς Ἐκκλησίας ἀπῆλθεν εἰς Ἀθήνας ὁ πανιερ. Μ/της Δρυϊνουπόλεως καὶ Πωγωνιανῆς κ. Βασίλειος.

Χειροτονία ἐπισκόπου.—Ἐκ τηλεγραφημάτων τοῦ σεβ. ἀρχ/που Ἀμερικῆς καὶ τοῦ θεοφιλ. ἐπισκόπου Ἁγ. Φραγκίσκου κ. Καλλίστου, ἐγνώσθη τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι ἡ εἰς ἐπίσκοπον χειροτονία αὐτοῦ ἐγένετο τῇ 7 Αὐγούστου ἐ. ἔ. ἐν Ἁγ. Φραγκίσκῳ

Χειροτονίαι ἱερέων. — Ἐνεκρίθη ἡ εἰς ἱερέα χειροτονία· α') τοῦ Ἀριστάρχου Θ. Ξεντὲ διὰ τὴν κοινότητα Γενῆ-Μαχαλὲ τῆς ἐπαρχίας Δέρκων, β') τοῦ Καραφύλλη Λ. Λίμου διὰ τὴν κοινότητα Ξυλοπόλεως [Λιγκοβάκη] τῆς ἐπαρχίας Λαγκαδᾶ, γ') τοῦ Μιχαὴλ Χρυσοβέργη διὰ τὸ χωρίον Ἐρατεινὸ τῆς ἐπαρχίας Καβάλλας κα. Νέστου καὶ δ') τοῦ Μενελάου Σ. Γλαράκη διὰ τὸν προσφυγικὸν συνοικισμὸν Νέας Τριγλίας τῆς ἐπαρχίας Κασσανδρείας.

Πληροφορίαι ἐπαρκεῖς.—Ὁ πανιερ. Μ/της Βερροίας καὶ Ναούσης κ. Σωφρόνιος ἀπαντητικῶς παρέσχε τῇ Ἐκκλησίᾳ τὰς ζητηθείσας πληροφορίας ἀναφορικῶς πρὸς τὰς ὑπό τινων προσφυγικῶν σωματείων τῆς ἐπαρχίας ταύτης ὑποβληθείσας κατ' αὐτοῦ κατηγορίας. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἔκρινεν ἐπαρκεῖς τὰς πληροφορίας ταύτας.

Ἱερατικαὶ Σχολαί — Οἱ σεβ. Μητροπολῖται Ἰωαννίνων κ. Σπυρίδων, Κρήτης κ. Τίτος, Σερρῶν κ. Κωνσταντῖνος, Σάμου κ. Εἰρηναῖος καὶ Γρεβενῶν κ. Νικόλαος ἀπαντητικῶς παρέχουσι τῇ Ἐκκλησίᾳ τὰς ἀκολούθους πληροφορίας περὶ τῶν ἐν ταῖς οἰκείαις ἐπαρχίαις λειτουργουσῶν Ἱερατικῶν Σχολῶν :

α') Κατὰ τὸ λῆξαν σχολικὸν ἔτος ἐλειτούργησαν τρεῖς τάξεις ἐν τῇ Ἱερατ. Σχολῇ Ἰωαννίνων, περιλαμβάνουσαι πεντήκοντα δύο ἐν ὅλῳ μαθητάς. Πλὴν τοῦ διευθυντοῦ, θεοφ. ἐπισκόπου Δωδώνης κ. Δημητρίου, ἐδίδαξαν ἐν τῇ Σχολῇ εἷς φιλόλογος καὶ εἷς φυσικομαθηματικός, φιλοτίμως ἀναπληρώσαντες τὴν ἔλλειψιν τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ. Ὁ σεβ. μητροπολίτης Ἰωαννίνων προβλέπων δυσχερῆ τὴν περαιτέρω λειτουργίαν τῆς Σχολῆς καὶ δι' ἄλλους μὲν λόγους, ἰδίᾳ δὲ διὰ τὸ οἰκονομικὸν πρόβλημα, φρονεῖ ὅτι εἶναι ἀνάγκη ἡ Ἐκκλησία νὰ μεριμνήσῃ γενικώτερον καὶ περὶ

τῶν ἱερατικῶν Σχολῶν συγκεντροῦσα τὴν γνώμην τῆς Ἱεραρχίας, εἴτε μεμονωμένως εἴτε ἐν συνελεύσει αὐτῆς.

β΄.—Ἡ ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ τῆς Ἁγίας Τριάδος τῆς Κρήτης ἱδρυμένη Ἱερατικὴ Σχολὴ καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐλειτούργησε μετὰ τεσσάρων τάξεων περιλαμβανουσῶν 71 μαθητάς. Πλὴν τοῦ Διευθυντοῦ, πανοσ. ἀρχιμ. κ. Ζαχ. Λιανᾶ ἐδίδαξαν 7 καθηγηταί. Ὁ σεβ. μητροπολίτης Κρήτης ἐξαίρων τὴν σπουδαιότητα τοῦ ἔργου τῆς Σχολῆς διὰ τὴν ἐν Κρήτῃ Ἐκκλησίαν ἐπικαλεῖται παρὰ τῆς Μ. Ἐκκλησίας τὴν δέουσαν ἐνέργειαν διὰ τὴν οἰκονομικὴν τῆς Σχολῆς ὑποστήριξιν, ἧς ἡ λειτουργία ἀπέβη δυσχερὴς μετὰ τὴν δήμευσιν τῶν μοναστηριακῶν περιουσιῶν.

γ΄.—Ἐν τῇ Ἱερατικῇ Σχολῇ τοῦ Τιμίου Προδρόμου Σερρῶν ἐλειτούργησαν δύο τάξεις μετὰ 33 μαθητῶν. Ἐδίδαξαν δ' ἐν αὐτῇ πλὴν τοῦ διευθυντοῦ πανοσ. ἀρχιμ. κ. Παρθ. Φωτιάδου δύο φιλόλογοι, εἷς φυσικομαθηματικὸς καὶ εἷς καθηγητὴς τῆς γαλλικῆς. Ὁ σεβ. μητροπολίτης Σερρῶν, ἐξαίρων ἰδιαιτέρως τὴν πνευματικὴν καρποφορίαν τῆς Σχολῆς, ἐκφράζει φόβους ὡς πρὸς τὸ οἰκονομικὸν ζήτημα, καθόσον μέχρι τοῦδε μόνος χορηγὸς τῆς Σχολῆς ὑπῆρξεν ἡ Ἐπαρχία Σερρῶν.

δ΄.—Ἐν τῇ Ἱερατ. Σχολῇ Σάμου κατὰ τὸ π. σ. ἔ. ἐλειτούργησε μετὰ πέντε τάξεων περιλαμβανουσῶν ἐν ὅλῳ 59 μαθητὰς οἰκοτρόφους, ἅπαντας Σαμίους. Ἐδίδαξαν δὲ ἐν αὐτῇ τρεῖς καθηγηταὶ καὶ δύο διδάσκαλοι. Ὁ σεβ. μητροπολίτης Σάμου τονίζει τὴν ἀνάγκην καθορισμοῦ οἰκονομικῆς βάσεως σταθερᾶς τοῦ ἐνοριακοῦ κλήρου, εἰς τρόπον ὥστε οἱ ἐξερχόμενοι τῶν ἱερατ. σχολῶν προθύμως νὰ τάσσωνται εἰς τὴν διακονίαν τῆς Ἐκκλησίας, διότι ἐφ' ὅσον τὸ μέτρον τοῦτο δὲν ἐπιτυγχάνεται, ἄστοχος θὰ κρίνηται ἡ λειτουργία τῶν τοιούτων Σχολῶν.

ε΄.—Ὁ σεβ. μητροπολίτης Γρεβενῶν πληροφορεῖ ὅτι μὴ ἐγκριθείσης εἰσέτι τῆς σχετικῆς πιστώσεως δὲν κατέστη μέχρι σήμερον δυνατὴ ἡ ἔναρξις τῆς ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Ζάβυρδας ἱδρυθείσης Ἱερατικῆς Σχολῆς.

Ἱερὰ Μητρόπολις Χίου. —Ὁ σεβ. Μ/της Χίου κ. Ἱερώνυμος ἀγγέλλει τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὅτι διώρισε τακτικὸν ἱεροκήρυκα τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ τὸν πανοσ. Ἀρχιμ. κ. Χρυσόστομον Π΄΄ Λάμπρου, ἐκ τῶν ἀποφοίτων τῆς ἱ. Θεολογ. Σχολῆς, ὀνομάσας αὐτὸν καὶ Πρωτοσύγκελλον τῆς Μητροπόλεως αὐτοῦ.

Μητροπολίτης Ρόδου. — Καθ' ἃ ἀνηγγέλθη τηλεγραφικῶς τῇ Ἐκκλησίᾳ, τῇ 2 λήξαντος μηνός, ὁ σεβ. μητροπολίτης Ρόδου κ. Ἀπόστολος εὑρισκόμενος μακρὰν τῆς ἕδρας αὐτοῦ, ἐπὶ ποιμαντορικῇ περιοδείᾳ, ἐγένετο θῦμα δολοφονικῆς ἀποπείρας. Ἡ Α. Σεβ. προνοίᾳ τῶν ἀρχῶν τοῦ τόπου μετεκομίσθη πρὸς περίθαλψιν εἰς τὸ πολιτικὸν νοσοκομεῖον τῆς πόλεως Ρόδου, κατὰ τὰς ἐκεῖθεν δὲ πληροφορίας ἡ ὑγεία αὐτῆς ἤδη ἀποκατεστάθη πλήρης. Ἡ Α. Θ. Παναγιότης καὶ ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος τηλεγραφικῶς ἐξεδήλωσαν τὴν συμπάθειαν καὶ τὸ ἐνδιαφέρον αὐτῶν ἐπὶ τῷ παθήματι τῆς Α. Σεβασμιότητος.

Θεολογικὸν Συνέδριον.—Τὸ συνέδριον τῶν θεολόγων καθηγητῶν Νέας Ἑλλάδος συγκροτῆσαν τρεῖς συνεδρίας (28—30 Μαΐου ἐ. ἔ.) ἐν τῇ ἱ. Μονῇ τῶν Βλατάδων ὑπέβαλεν ἐν ὑπομνήματι τὸ πόρισμα τῆς μελέτης αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ἑξῆς θεμάτων: 1) Τὸ μάθημα τῶν θρησκευτ. εἰς τὰ σχολεῖα τῆς Μ. Ἐκπαιδεύσεως. 2) Τὰ ὑπάρχοντα διδακτικὰ θρησκευτικὰ βιβλία ἀπὸ ἀπόψεως ὕλης καὶ μεθοδικότητος. 3) Οἱ θεολόγοι ἐν τῇ διοικήσει τῆς Ἐκπαιδεύσεως. 4) Οἱ θεολόγοι ἐν τῇ κοινωνίᾳ. 5) Οἱ θεολόγοι καὶ

ἡ Ἐκκλησία. 6) Σύσκεψις Ἑνώσεως Θεολόγων Καθηγητῶν Ν. Ἑλλάδος καὶ 7) Ἔκδοσις Περιοδικοῦ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΙΒΗΡΙΑΣ

Ἡ Α. Μακαριότης ὁ νεωστὶ ἐκλεγεὶς Καθολικὸς τῆς Ἰβηρικῆς Ἐκκλησίας κ. Χριστοφόρος ἀπέστειλε τὴν ἐνθρονιστήριον αὐτοῦ ἐπιστολὴν τῷ Παναγ. Οἰκουμ. Πατριάρχῃ, ἀπαντήσαντι καταλλήλως. Τὰ διαμειφθέντα γράμματα δημοσιεύονται ἐν τῷ παρόντι τεύχει.

Τὸ ζήτημα τοῦ ἀπὸ γενικῆς ἐκκλ/ικῆς ἀπόψεως καθορισμοῦ τοῦ αὐτοκεφάλου τῆς Ἐκκλησίας ταύτης, ὡς καὶ τῆς θέσεως αὐτῆς ἐν τῇ σειρᾷ τῶν ὀρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, βεβαίως ἀνήκει τῇ μελλούσῃ νὰ συνέλθῃ Προσυνόδῳ. Προκειμένου περὶ τοῦ τίτλου «Καθολικός», οὐδὲν τὸ ἀπρόσφορον ἵνα ἐξακολουθήσῃ ὁ καὶ ἄλλοτε ἰσχύων τίτλος οὗτος, ἄνευ μόνον τῆς λέξεως ***Πατριάρχης***, ἧς οὐδέποτε ἐν τῷ παρελθόντι ἐγένετο χρῆσις. Ὁ σύμφωνος πρὸς τὴν παλαιὰν παράδοσιν καὶ τὴν νῦν συνήθειαν τίτλος τοῦ Καθολικοῦ ἔχει δηλ. οὕτως, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ ἀπαντητικοῦ γράμματος τῆς Α. Θ. Π., ὑπογράφεται καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ Καθολικός, ἀλλασσομένης μόνον τῆς σειρᾶς τῶν ὀνομασιῶν ἐπὶ τὸ συμφωνότερον πρὸς τὸ κρατοῦν παρ' ἡμῖν γενικὸν ἔθος.

*
* *

Βιβλιογραφικὸν Δελτίον.—Ὁ καὶ ἐξ ἄλλων μελετῶν γνωστὸς πανιερ. μητροπολίτης Παραμυθίας καὶ Πάργας κ. Ἀθηναγόρας ἐξέδωκεν ἐσχάτως νέον ἀξιόλογον ἔργον ὑπὸ τὸν τίτλον: «Ὁ θεσμὸς τῶν Συγκέλλων ἐν τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριαρχείῳ». Ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ Δ' τόμου τῆς «Ἐπετηρίδος τῆς Ἑταιρίας τῶν Βυζαντινῶν σπουδῶν», Ἐν Ἀθήναις 1927. Ὁ συγγραφεὺς μετὰ τῆς διακρινούσης αὐτὸν ἐμβριθείας καὶ σαφηνείας διαπραγματευόμενος τὸ θέμα αὐτοῦ, ἀποκαλύπτει πολλὰς ἀγνώστους σελίδας τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν Ἱστορίας τῶν νεωτέρων χρόνων.

ΔΗΛΩΣΙΣ

Ἡ ἐπὶ τῆς ἐκδόσεως τῶν συγγραμμάτων τοῦ σεβαστοῦ καθηγητοῦ κ. Β. Ἀντωνιάδου Ἐπιτροπὴ εὑρίσκεται εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν νὰ ἀναγγείλῃ πρὸς τοὺς ἁπανταχοῦ μαθητὰς αὐτοῦ, κληρικοὺς καὶ λαϊκούς, τὴν συμπλήρωσιν τῆς ἐκτυπώσεως τοῦ Α' τόμου τῆς «Χριστιανικῆς Ἠθικῆς». Ἤδη δὲ χωροῦσα εἰς τὴν ἔκδοσιν καὶ τοῦ Β' τόμου ἀπευθύνεται πρὸς αὐτοὺς μετὰ τῆς παρακλήσεως, ὅπως οἱ καθυστερήσαντες μέχρι τοῦδε σπεύσωσι νὰ διαβιβάσωσι τὴν χρηματικὴν αὐτῶν εἰσφοράν.

مدیر مسؤل : ملتیوس لوقاکیس